

RIKSDAGENS PROTOKOLL

Nr 3

ANDRA KAMMAREN

1960

2—10 februari

Debatter m. m.

Tisdagen den 2 februari

Sid.

Svar på frågor av:

herr Persson i Appuna i anledning av det beslutade nedläggandet av läderfabriken i Valdemarsvik	3
fru Torbrink ang. statstjänstemännens tjänsteresor	6
fru Eriksson i Stockholm ang. den begärda utredningen om ersättning av 1885 års lösdrivarlag med modernare lagbestämmelser	7

Svar på interpellation av herr Hedin i anledning av ifrågasatt utsträckning av de danska och norska fiskegränserna	8

Interpellationer av:

herr Antonsson ang. förbättring av de fysiskt och psykiskt handikappade barnens möjligheter till vård, undervisning och yrkesutbildning	12
herr Björkman ang. beskattningen av traktamenten	15
fru Svensson ang. vården av vanföra och psykiskt efterblivna barn	15
herr Johansson i Stockholm i anledning av prishöjningar i samband med införandet av den allmänna varuskatten	16

Fredagen den 5 februari

Svar på fråga av herr Nihlfors i anledning av inträffat dödsfall i bäddmöbel	19

Interpellationer av:

herr Onsjö ang. kravet på koncentration i processförfarandet, m. m.	22
herr Eriksson i Bäckmora ang. beskattningen av inkomst av skog i vissa fall	23

Tisdagen den 9 februari

Svar på interpellationer av:

herr Staxäng ang. utnyttjande av den planerade militära helikopterbasen i Skredsvik för sjuktransporter m. m.	25
fröken Bergegren ang. jordbruksstödet inverkan på råvarukostnaderna för den svenska livsmedelsindustriens exportprodukter . .	27

	Sid.
Interpellationer av:	
herr Elmwall ang. undersökning av medel och metoder i kampen mot cancersjukdomarna	31
fru Renström-Ingenäs ang. ersättning från allmän sjukkassa för utom riket åtnjuten sjukvård	32

Onsdagen den 10 februari

Svar på frågor av:	
herr Braconier ang. vänstertrafikens inverkan på olycksfallsfre- kvensen	33
fru Sandström ang. förseningarna vid behandling av tillståndsären- den för charterflyg	35
Bidrag till fiskare för förlust av fiskredskap m. m.	38

Interpellationer av:	
fru Wallerius-Gunne ang. fördelningen av kostnader i samband med trafikövervakning och handläggning av parkeringsförseelser	39
herr Andersson i Storfors ang. åldringsvårdens organisation	39
herr Nilsson i Östersund ang. normerna för intagning av elever vid socialinstitutet	40

Samtliga avgjorda ärenden

Onsdagen den 10 februari

<i>Bevillningsutskottets</i> betänkande nr 2, ang. avtal med Irland mot dub- belbeskattning	37
— nr 3, ang. avtal med Israel mot dubbelbeskattning	37
— nr 5, ang. ändrad lydelse av 1 § förordningen om särskild skatt å vissa lotterivinster	37
<i>Första lagutskottets</i> utlåtande nr 1, ang. granskning av justitieombuds- mannens ämbetsförvaltning	37
— nr 2, ang. granskning av militieombudsmannens ämbetsförvalt- ning	37
<i>Jordbruksutskottets</i> utlåtande nr 2, ang. utgifter å tilläggsstat II (jord- bruksärenden)	37
— nr 3, ang. befrielse från betalningsskyldighet till kronan	38

Tisdagen den 2 februari

Kl. 16.00

Förhandlingarna vid detta sammanträde leddes av herr förste vice talman-

§ 1

Justerades protokollen för den 22, den 25, den 26 och den 27 nästlidne januari.

§ 2

Herr förste vice talmannen meddelade, att herr Carlsson i Bakeröd, som vid kammarens sammanträde den 11 januari med läkarintyg styrkt sig tills vidare vara hindrad att deltaga i riksdagsgöromålen, denna dag åter intagit sin plats i kammaren.

§ 3

Upplästes följande till kammaren inkomna läkarintyg:

Att riksdagsman Erik Grebäck, Söderby, Knutby, på grund av sjukdom — diskprolaps med lumboischiassymptom — från nu och minst tre veckor framåt är absolut förhindrad inställa sig till riksdagsarbete, intygas.

Knutby den 29 januari 1960

A. Bruhn
prov.-läk.

Herr Grebäck, som vid sammanträde den 25 nästlidne januari beviljats ledighet från riksdagsgöromålen till och med nämnda månads utgång, erhöll nu fortsatt ledighet tills vidare.

§ 4

Svar på fråga i anledning av det beslutade nedläggandet av läderfabriken i Valdemarsvik

Ordet lämnades på begäran till

Chefen för socialdepartementet, herr statsrådet NILSSON, som yttrade:

Herr talman! Herr Persson i Appuna har frågat, om jag är i tillfälle att lämna en redogörelse för de åtgärder från statsmakternas sida, som kan ifrågakomma för att bereda den från produktionen utstötta arbetskraften vid läderfabriken i Valdemarsvik sysselsättning under sådana former att varken dess egen eller samhället Valdemarsviks och den kringliggande bygdens existens äventyras. Herr Persson har vidare frågat om jag vill delge kammaren min uppfattning om det tillvägagångssätt som här praktiserats av en enskild företagare och hans finansörer.

Industrinedläggelsen i Valdemarsvik måste kännas som ett hårt slag både för de berörda arbetstagarna och för bygden — i synnerhet som det är fråga om ortens enda större industri. Omplaceringsmöjligheterna till andra existerande företag på orten är begränsade. Om man inte lyckas lokalisera nya företag dit kan en utflyttning bli oundviklig. För äldre arbetstagare och för sådana som av olika skäl är bundna vid orten är det dock särskilt svårt att flytta till andra orter. För kommunen skulle en utflyttning av större omfattning medföra allvarliga svårigheter.

Under sådana omständigheter måste ansträngningarna inriktas på att lokalisera nya företag till kommunen. Så snart det blev känt att ifrågavarande industri skulle nedlägga driften, började också möjligheterna att lokalisera nya företag till Valdemarsvik att undersökas. I detta arbete medverkar arbetsmarknadsstyrelsen, länsstyrelsen, kommunen, företagareföreningen i Östergötlands län samt det berörda företaget och det för Industriförbundet och Arbetsgivareföreningen gemensamma organet Industriens produktionsråd. Det är ännu för tidigt att uttala sig om vil-

Svar på fråga i anledning av det beslutade nedläggandet av läderfabriken i Valdemarsvik

ka resultat som kan komma att uppnås. Arbetet kommer givetvis att underlättas om de lediga industrilokalerna ställes till förfogande på förmånliga villkor. Den konjunkturuppgång, som vi f. n. befinner oss i, medför att vi bör kunna se ljusare på möjligheterna att nå positiva resultat än vad som skulle ha varit fallet om nedläggelsen hade inträffat för något år sedan. Valdemarsvik är en ort med väl utbyggda serviceanläggningar och ett gott bostadsbestånd. Där finns goda rekryteringsmöjligheter i fråga om arbetskraft. Jag skulle finna det naturligt om olika företag ansåge det vara i deras intresse att lokalisera sin verksamhet till Valdemarsvik.

Det går dock inte att i avvaktan på resultaten av lokaliseringssträvandena underlåta att försöka lösa de akuta sysselsättningsproblemen även om detta åtminstone temporärt leder till en viss utflyttning. Efterfrågan på arbetskraft befinner sig f. n. i stigande, och följaktligen bör det föreligga relativt goda förutsättningar att finna andra arbeten för dem som kan och vill flytta från Valdemarsvik. För den arbetskraft, som inte kan erhålla sysselsättning på annat sätt, kommer särskilda åtgärder att vidtagas. Stor vikt kommer därvid att läggas vid olika slags yrkesutbildning. Därmed hoppas man inte blott att möjliggöra en smidigare och bättre övergång till andra arbetsområden utan även att få bättre förutsättningar för lokalisering av nya företag till orten. Beredskapsarbeten finns också planerade och kommer att igångsättas i den mån det blir nödvändigt. För att administrera det omfattande arbetet har arbetsförmedlingen i Valdemarsvik förstärkts med ett par man och en man från länsarbetsnämnden har avdelats för att samordna hela verksamheten.

Man kan rent allmänt säga, att de industrinedläggelser, som tillkännagivits under den senaste tiden, visar att vi

även under en konjunkturuppgång måste vara beredda på lokala arbetsmarknadsproblem. Det är då viktigt att vi i så god tid som möjligt får kännedom om vad som håller på att ske, så att både den enskilde och samhället hinner planera för omställningen. I det syftet har det träffats en överenskommelse mellan arbetsmarknadsmyndigheterna och näringslivets organisationer om i vilken ordning varsel skall lämnas vid industrinedläggelser. Enligt överenskommelsen skall varseltiden vara minst två månader. I detta fall har varslet offentliggjorts närmare tre månader innan driften börjar att avvecklas. Enligt vad jag har erfarit kommer företaget att utbetala ersättningar till den friställda personalen i enlighet med de normer, som under senare år brukat tillämpas vid industrinedläggelser. I övrigt, herr talman, önskar jag inte uttala mig rörande de frågor som varit föremål för pressdebatt i samband med industrinedläggelsen i Valdemarsvik.

Härpå anförde

Herr **PERSSON** i Appuna (s):

Herr talman! Jag ber att till herr statsrådet Torsten Nilsson få framföra ett tack för svaret på de frågor som jag har ställt angående nedläggandet av driften vid Valdemarsviks läderfabrik och de följer denna nedläggning får för såväl de anställda som köpingen. Det framgår klart av svaret, att statsrådet är medveten om nödvändigheten av att samhället har resurser till sitt förfogande i situationer av här berört slag för att klara upp saken där de enskilda intressena har kört fast. Jag instämmer gärna med statsrådet på den punkten och hoppas att de åtgärder, vilka man nu planerar att vidtaga, kommer att göra det i den mån så behövs.

Jag tar mig också friheten, herr talman, att från denna talarstol rikta ett tack till arbetsmarknadsstyrelsen, länsstyrelsen och företagareföreningen i

Svar på fråga i anledning av det beslutade nedläggandet av läderfabriken i Valdemarsvik

Östergötlands län med landshövding Eckerberg i spetsen för det snabba ingripande de gjorde för att mildra verkningarna av driftnedläggelsen.

Av statsrådets svar framgår vidare att han har den uppfattningen att det vore lyckligt, om andra industrier kunde lokaliseras till Valdemarsvik. Enligt statsrådets mening och även min mening bör det finnas goda förutsättningar för det, om man kan få lokalerna på rimliga villkor. Jag tror att det för dem som bygger och bor där nere och för hela kommunen skulle vara mycket tillfredsställande, om man kunde få något företag att slå sig ned där.

Jag vill sedan aktualisera en annan fråga utan att därmed kräva att statsrådet skall besvara den. Staten är ju själv en storföretagare, och om det skulle visa sig att privata företag inte är beredda att slå sig ned i Valdemarsvik, kanske det skulle vara möjligt för Kungl. Maj:t, som är det högsta organet på det här området och som känner till vilka planer på industriell utbyggnad som finns inom den statliga företagsamheten, att åstadkomma en utbyggnad av en statlig industri, t. ex. i Valdemarsvik.

Statsrådet säger i slutet av sitt svar, att de normer för uppsägningstid och varsel, som har mottagits, också har respekterats och att man dessutom har lovat att en viss ersättning skall utgå. Det är alldeles riktigt att normerna för varsel har respekterats, men för kommunen blir det svårt att under denna korta tidrymd ordna sysselsättning. Onekligen är tre månader alldeles för kort tid.

Jag var nere i Valdemarsvik i söndags, och där sade man till mig med fullt berättigande: Antag att företaget skulle ha fortsatt driften och vi den 1 december skulle ha sagt upp oss alla till den 1 februari och då bara ha lämnat vårt arbete — tänk vilket ramaskri det då skulle ha blivit! Man menar med

rätta att också företaget borde respektera den andra partens intressen.

Vad sedan beträffar ersättningen vill jag minnas att den är ganska blygsam. I varje fall, enligt uppgifter som framkommit i pressen, täcker den knappast de kostnader som kan uppstå i samband med flyttning o. s. v.

I den andra frågan, som gällde det enskilda företaget och dess finansierers tillvägagångssätt, har statsrådet inte velat göra något uttalande. Jag tror det kan vara svårt att göra ett bestämt uttalande, och jag har självfallet respekt för hans inställning, men jag kan inte frigöra mig från tanken, att de industriherrar som har figurerat i Valdemarsvik-affären endast har tjänstgjort som brickor i mäktiga bankintressens spel. Det skulle för såväl de anställda som för allmänheten vara av stort värde om statsrådet kunde medverka till en utredning som klargjorde, vilken roll bankintressena har spelat i den här aktuella driftnedläggelsen.

Jag skall, herr talman, sluta detta anförande med en vädjan. Den riktar jag inte till statsrådet Torsten Nilsson eller till den nuvarande regeringen; jag tror vi är överens om att samhället bör ha ett större inflytande i dessa frågor för att medborgarna skall känna ett bättre skydd. Jag riktar mig nu i stället till det parti som ofta talar för »vardagsmänniskorna». I söndags anordnade östgötahögern en konferens i Söderköping, varvid samtalsämnet enligt referat i tidningarna var »Hur skall vi nå kontakt med väljarna?». Jag vill ge ett gott råd: Förlägg en konferens till Valdemarsvik och ta upp ämnet »Bör samhället ha resurser för att ta hand om spillrorna, när de enskilda kapitalintressena inte orkar längre?» Jag är säker på att det skulle komma många deltagare till en sådan konferens. Dessutom skulle man få ett bestämt och konkret fall att diskutera.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 5

Svar på fråga ang. statstjänstemännens tjänsteresor

Chefen för civildepartementet, herr statsrådet LINDHOLM, erhöll på begäran ordet och yttrade:

Herr talman! Fru Torbrink har frågat mig, om jag kan lämna kammaren upplysning om i vilken mån de verkliga förhållandena bildar hållbart underlag för i tidningspressen synliga uppgifter om att statstjänstemäns tjänsteresor är för många och för dyra och att resetraktamenten får karaktären av betydande skattefri inkomst.

Till svar på frågan får jag först framhålla, att enligt allmänna verksstadgan tjänsteresa endast får företagas efter vederbörande myndighets bestämmande och då resa finnes påkallad av myndighetens ämbetsförvaltning. Vidare skall enligt verksstadgan allmänt iakttagas att verksamheten hos myndigheten bedrivs så enkelt, snabbt och ekonomiskt som möjligt.

Gällande bestämmelser om resekostnadsersättning och traktamente bygger på att ersättningen, som är avsedd att täcka merkostnaderna för resan, skall avvägas på grund av den väg och det färdssätt, som med avseende på resans ändamål samt för åstadkommande av minsta sammanlagda kostnader eller eljest är lämpligast. Slutligen får erinras att traktamentsbeloppen avvägts på grundval av särskilda undersökningar av prisläget för hotellrum, måltider på olika typer av näringsställen o. s. v.

Jag hoppas, herr talman, att jag med dessa upplysningar lämnat en bakgrund för en saklig bedömning av de av fru Torbrink åsyftade uttalandena i presen.

Vidare anförde

Fru TORBRINK (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka civilministern för svaret på min enkla fråga.

Frågan föranleddes av en artikel i Skattebetalarnas förenings tidskrift Sunt

Förnuft. En borgmästare och domare i Kalmar ifrågasatte i artikeln, huruvida inte bortåt ett tiotal miljoner kronor om året i onödiga utgifter åsamkades staten på grund av att vissa statstjänstemän fann för gott att i stället för att per telefon göra upp en sak, som var aktuell på en plats, fara ut med bilen och hålla en konferens eller på annat sätt göra en tjänsteresa.

När en domare kommer med ett påstående av detta slag, är det klart att folk ifrågasätter om det inte har visst fog för sig. Man tar upp det till polemik i tidningarna. Vissa tidningar har också spunnit på denna tråd och till och med ifrågasatt, om inte statsrevisorerna borde se på dessa tjänsteresor.

Jag måste för min egen del säga, att jag inte tror så mycket på att det skulle förekomma så förfärliga överdrifter med dessa tjänsteresor. Man kommer nog ganska fort till den uppfattningen, att den enskilda företagsamheten ger mycket generösare möjligheter till tjänsteresor och traktamenten än staten ger sina tjänstemän. Men det får inte finnas skuggan av en misstanke på statstjänstemännen, eftersom detta kan åsamka besvärligheter. Därför är jag glad att civilministern här redogjort för dessa förhållanden. Jag hoppas också, att han inte alltid skall se för snålt på dessa resor. En vanlig människa tycker många gånger att bestämmelserna med reseblanketter och dylikt är mycket rigorösa. Men man bör i varje fall se till att det inte sker någonting som kan föranleda berättigade klagomål över att det ^{fr}rekommit resor i onödan.

Man klagat på skatterna, och man skall självfallet se till att inte staten får utgifter i onödan. Men det kan nationalekonomiskt bli billigare att en tjänsteman i ett statligt verk reser ut till en plats än att en hel deputation reser upp, vars medlemmar skall ta ledigt från sina arbeten. Om en tjänsteman någon gång tjänar en krona, förlorar han den på karusellen nästa gång; han får kanske större resekostnader då.

Jag är tillfreds med svaret och vill

Svar på fråga ang. den begärda utredningen om ersättande av 1885 års lösdrivarlag med modernare lagbestämmelser

bara förklara, att jag är glad över att denna fråga kom upp. Jag tycker att man här inte skall anmärka på en kår av tjänstemän, som kanske inte hör till dem som får de allra bästa traktamentena och reseersättningarna.

Härmed var överläggningen slutad.

§ 6**Svar på fråga ang. den begärda utredningen om ersättande av 1885 års lösdrivarlag med modernare lagbestämmelser**

Herr förste vice talmannen lämnade på begäran ordet till

Chefen för inrikesdepartementet, herr statsrådet JOHANSSON, som yttrade:

Herr talman! Ledamoten av denna kammare fru Eriksson i Stockholm har frågat mig om jag har för avsikt att i överensstämmelse med riksdagens enhälliga begäran 1958 tillkalla en utredning för att ersätta 1885 års lösdrivarlag med modernare bestämmelser. Till svar härpå får jag anföra följande.

Såsom riksdagen uttalat är 1885 års lösdrivarlag i hög grad föråldrad, och lagens utformning strider helt mot vår tids syn på strafflagstiftning och socialvård. Det är därför i och för sig angeläget att snarast möjligt kunna upphäva lagen.

Som bekant har ett flertal utredningar gjorts om lagens upphävande utan att dock leda till det avsedda resultatet. Ett av skälen därtill har varit, att reformarbetet på angränsande områden påverkar frågan om och i vilken utsträckning lösdrivarlagen verkligen behöver ersättas av andra bestämmelser. Beträffande detta reformarbete behöver jag här endast erinra om upprustningen av mentalsjukvården och nykterhetsvården samt barna- och ungdomsvården. Vidare pågår ett intensivt lagstiftningsarbete, som berör lösdrivarklientelet. Sålunda föreligger redan ett av

lagrådet behandlat förslag till ny brottsbalk, vari upptagits strängare bestämmelser som riktar sig mot prostitutionen. Då lösdrivarklientelet till väsentlig del utgöres av s. k. psykopater eller andra mentalt skadade eller sjuka människor, är sinnessjuklagstiftningens utformning av stor betydelse i detta sammanhang. Denna lagstiftning är f. n. föremål för genomgripande omarbetning och härvid skall enligt direktiven bl. a. just undersökas, vilka bestämmelser som erfordras för omhändertagande av psykopater. Även andra utredningsförslag, som kan förväntas inom den närmaste tiden, blir av betydelse vid ställningstagandet till frågan om lösdrivarlagens upphävande. Jag tänker härvid främst på utredningen om effektivisering av den polisiära verksamheten och utredningen om administrativa frihetsberövanden.

Sedan flera år tillbaka har frågan om lösdrivarlagens upphävande varit föremål för särskild uppmärksamhet inom inrikesdepartementet. För att erhålla bättre överblick om och för vilket klientel nya bestämmelser behövs har det emellertid ansetts lämpligt att något avvakta utvecklingen av det nyssnämnda lagstiftnings- och reformarbetet på angränsande områden innan frågan om lagens upphävande togs upp till förnyad prövning. Jag har, sedan riksdagen 1958 begärde en ny utredning, hållit mig noga underrättad om det redan pågående lagstiftningsarbetet, och detta har nu fortskridit så långt att man inom den närmaste tiden torde kunna överblicka möjligheterna att upphäva lösdrivarlagen. Jag ämnar därför i vår till departementet knyta en särskild sakkunnig för att snarast möjligt klarlägga frågan.

Härefter anförde

Fru ERIKSSON i Stockholm (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka inrikesministern för svaret.

Svar på interpellation i anledning av ifrågasatt utsträckning av de danska och norska fiskegränserna

Det var roligt att se att inrikesministern är så djärv att han vågar sig på lösdrivarlagen. Det är många som har gått bet på den saken under de gångna sjuttiofem åren. Jag ser att statsrådet tänker tillkalla en sakkunnig, och det är kanske säkrast, om det skall bli full enighet. Det har nämligen aldrig någonsin tidigare hänt att utredningarna och de sakkunniga har varit överens om de förslag man kommit fram till.

Lösdrivarlagen sattes ur spel, när man fick bort den reglementerade prostitutionen, och sedan angreps lagen år efter år i olika utredningar och med olika motiveringar. Jag skall här ta några exempel för att visa vad man ansett sig böra lägga vikten vid, när man gripit sig an med lagstiftningsarbetet på detta område. Den stora reglementeringskommitténs betänkande hade en mycket talande rubrik, där det angavs att man ville bekämpa könssjukdomarna. De utredningar som gjordes på 1920-talet tog däremot sikte på en ändring av fattigvårdslagen. Den betraktades som en klasslag, eftersom osedlighet var straffbar endast när den parades med fattigdom. Vid den stora utredning som blev färdig 1939 kallades betänkandet för ett förslag till lag om arbetsfostran. Då var man inställd på att göra allt för att få berörda människor på rätt bog och sätta dem i arbete. Nästa gång, år 1948, tog man sikte på att många av de berörda människorna var mentalt skadade och avvaktade därför den psykopatlagstiftning som skulle göra det möjligt att ta hand om dessa människor.

Och vad är det nu vi är intresserade av, när ytterligare tio år har gått? Jo, nu vill man ha en revidering av de gamla bestämmelserna, och nu är frågan hur vi skall förfara med ungdomsbrottslingarna. Frågan har med andra ord blivit ett ungdomsproblem på ett helt annat sätt än tidigare. Nu reser man önskemål om att ta hand om de unga

på ett bättre sätt och hejda ungdomsbrottslingarna i tid. Nu ser man på moral och fattigdom på ett helt annat sätt än tidigare. Man har en helt annan uppfattning om dessa ting nu än för sjuttiofem år sedan.

Jag hoppas att vi inte skall få fira hundraårsminnet av lösdrivarlagens tillkomst. Jag hoppas att inrikesministerns djärvhet i dag skall bestå och att han inte skall stanna vid bara löften, utan vi om något år verkligen får bestämmelser som innebär ett avskaffande av den gamla lösdrivarlagen — som inte längre behövs — och ett närmande till problemet från helt andra utgångspunkter än tillförne.

Jag sätter sålunda mitt hopp till inrikesministerns djärvhet i det stycket och slutar med att än en gång tacka för svaret på min fråga.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 7

Svar på interpellation i anledning av ifrågasatt utsträckning av de danska och norska fiskegränserna

Ordet lämnades på begäran till

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena **UNDÉN**, som yttrade:

Herr talman! Herr Hedin har i en interpellation riktat följande fråga till mig:

»Avser regeringen att vidtaga åtgärder med anledning av de befarade fiskegränsutdragningarna i Danmark och Norge?»

I anledning härav önskar jag anföra följande.

Som bekant pågår för närvarande ansträngningar att få till stånd en internationell reglering av frågan om territorialvattnens utsträckning och om vissa stater anspråk på särskilda fiskezoner utanför de egentliga territorialvattnen. Sedan den av FN sammankallade

Svar på interpellation i anledning av ifrågasatt utsträckning av de danska och norska fiskegränserna

stora havsrättskonferensen i Genève 1958 icke lyckats uppnå en lösning av denna fråga, har för fortsatt behandling därav en ny konferens inkallats till den 17 mars i år, likaledes i Genève och i FN:s regi.

Det är anledning antaga, att Danmark och Norge icke kommer att skrida till någon utvidgning av sina nuvarande territorialvatten eller proklamera särskilda fiskezoner utanför dessa, förrän den nya konferensens resultat föreligger.

Jag vill erinra om att Sveriges traditionella inställning till hithörande frågor är att staterna icke äger ensidigt utvidga sina vattengränser utöver vad som kan anses historiskt givet, i vilket hänseende territorialvatten av en bredd utöver 6 sjömil i allmänhet icke torde kunna hävdas. Sverige har likaledes i princip motsatt sig tanken på särskilda fiskezoner utanför territorialvattnen. När längre gående anspråk under senare år rests av en rad stater har Sverige i allmänhet protesterat eller framfört erinringar. Vid Genèvekonferensen 1958 framlade Sverige ett eget förslag om att staterna skulle tillerkännas rätt att själva bestämma sina territorialvatten intill 6 sjömil men icke därutöver. I kompromissens tecken röstade Sverige i konferensens slutskede för ett amerikanskt förslag om att kuststaten skulle kunna göra anspråk på territorialvatten upp till 6 sjömil och därutöver en fiskezon på 12 sjömil, beräknad från samma baslinje, dock att andra stater som under de senaste fem åren fiskat inom de yttersta 6 av dessa 12 sjömil skulle få fortsätta därmed. Som emellertid även detta förslag föll, är Sverige oförhindrat att vidbli sin tidigare angivna principiella ståndpunkt.

Det är givet att ett nytt läge inträder, därest en betydande majoritet av de vid konferensen representerade regeringarna skulle förorda en utsträckning av territorial- respektive fiske-

zonen utöver vad hittills från svensk sida hävdats såsom folkrättsligt motiverat. Vilken hållning Sverige i så fall bör intaga, är jag icke i tillfälle att nu uttala mig om.

Vidare anförde:

Herr HEDIN (h):

Herr talman! Jag ber att till hans excellens herr ministern för utrikes ärendena få framföra mitt tack för svaret på min interpellation.

Den fråga det här gäller är utomordentligt angelägen för våra fiskare. Utökningen av det ryska fiskevattnets bredd till 12 sjömil har givit anledning till irritation, svårigheter och förluster för de fiskare som traditionellt bedriver fiske i södra Östersjön. Men de besvärigheter som den ryska utökningen av fiskevattnet förorsakat våra syd- och ostkustfiskare är ändå blygsamma mot vad det skulle betyda för västkustfiskarna om t. ex. Danmark skulle lägga sin fiskegräns vid 12 sjömil, och fiskarna i Bohuslän och Halland därigenom skulle mista sina fiskeplatser utanför de danska öarna Anholt och Læsø i Kattegatt.

Detta skulle innebära att deras fiske så gott som helt och hållet lamslogs. På motsvarande sätt skulle framför allt fiskarna i norra Bohuslän lida avsevärt avbräck i sitt fiske, om Norge framflyttade sin fiskegräns.

Våra svenska fiskare känner sig med rätta mycket oroade över vad de vidgade marknaderna kommer att innebära för fiskets livsvillkor i vårt land. De anser ganska allmänt att fiskets intressen har fått offras på det övriga näringslivets altare. De känner sig i jämförelse med lantbrukarna helt bortglömda i detta sammanhang.

Det är då helt naturligt att de blir oroliga inför auktoritativa uttalanden

Svar på interpellation i anledning av ifrågasatt utsträckning av de danska och norska fiskegränserna

i Norge och Danmark, som tyder på att man där förbereder en framflyttning av sina fiskegränser. Dessa länder har allt att vinna men mycket litet att förlora på ett sådant arrangemang. Om t. ex. Sverige skulle följa efter och tillämpa samma gränser, skulle det inte ha någon nämnvärt negativ inverkan för de norska och danska fiskarna. Det finns därför mycket stor anledning för de svenska myndigheterna att göra allt som kan göras för att hindra en utökning av fiskevattnen.

Utrikesministerns svar ger knappast något lugnande besked. Visserligen hänvisar utrikesministern till den kommande konferensen i Genève, men av svaret synes framgå att utrikesministern inte har något att erinra mot en utökning av territorialvattnens bredd till sex sjömil. Från fiskarnas sida har framförts att man ansett att fyra sjömil — den gräns som vi själva hävdar — kan vara lämplig och att man är motståndare till varje utökning härutöver.

I svaret säger utrikesministern att det är anledning anta, att Danmark och Norge inte kommer att skrida till någon utvidgning av sina territorial- och fiskegränser före Genèvekonferensen. Oberoende av om detta antagande är riktigt eller inte förefaller det mig, med hänsyn till Sveriges speciella intresse av denna fråga och inte minst med anledning av de danska och norska uttalandena, vara lämpligt att utrikesledningen redan före konferensen i Genève söker kontakt med de danska och norska regeringarna för att diskutera dessa frågor. Jag förutsätter givetvis att man från UD:s sida har tagit eller kommer att ta kontakt med de fiskare som berörs av denna fråga för att få fullständigt klart för sig vad en utdragning av fiskegränserna i praktiken innebär, även om en sådan utdragning skulle begränsa sig till enbart sex sjömil.

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena UNDÉN:

Herr talman! Sverige har med både Danmark och Norge separatavtal rörande fisket. Vi utgår från och hoppas, att dessa avtal inte skall till sitt innehåll omintetgöras, om våra grannländer skulle införa en utvidgning av nuvarande fiskezon.

Herr JOHANSSON i Öckerö (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka excellensen för den sista upplysningen. Den är ganska värdefull, eftersom de överenskommelser som vi har med Norge och Danmark i fråga om fiskegränserna har visat sig vara mycket fördelaktiga.

Jag hade tillfälle både i höstas och vid remissdebatten i år att framföra de synpunkter på fiskegränserna, som herr Hedin nu gjort sig till tolk för och vilka jag kan instämma i. Den som något känner förhållandena på Västkusten, både vad gäller Kattgatt och vad gäller Skagerack, vet, att det svenska fisket är i hög grad beroende av möjligheterna att kunna fiska så nära kusterna som möjligt. Förhållandena är ju helt olika på Norges västkust och på Norges ostkust, liksom på Danmarks västkust och på Danmarks ostkust.

Det är väl ingen som har särskilt stora förhoppningar om att man skall komma till någon överenskommelse i Genève. Norrmännen har sagt att om Genèvekonferensen misslyckas, förbehåller de sig rätten att handla på det sätt som de anser vara riktigt. Vi är också oroliga för den danske fiskeriministerns uttalande för några veckor sedan i Aarhus. I Norge verkar det som om fiskets representanter stöter på myndigheterna, medan i Danmark fiskeriministern tydligen försöker påverka fiskarna.

Jag uttalade i remissdebatten den förhoppningen att vår regering intar en bestämd hållning mot varje som

Svar på interpellation i anledning av ifrågasatt utsträckning av de danska och norska fiskegränserna

helst försök till utdragning av gränserna. Även om utdragningen skulle begränsa sig till sex sjömil, skulle vattnet mellan Anholt och Grenaa bli stängt. Likartade förhållanden skulle vi få vid Hesselö och Læsö. Det bästa fisket försiggår strax utanför tremilsgränsen.

Jag skulle också vilja begagna detta tillfälle att tacka hans excellens för att fiskets representanter i förra veckan fick diskutera dessa frågor på UD. Det är värdefullt med sådana diskussioner; vi kan då diskutera frågorna internt på ett helt annat sätt än här i riksdagen. Fiskets representanter hoppas att dessa informationer och sammanträffanden skall få fortsätta och att vi skall hållas fullt underkunniga om hur regeringen tänker handla. Vi vet att regeringen i första och sista hand har ansvaret, och vi hoppas att regeringen inte skall gå med på någon kompromiss utan hävda de gränser som nu gäller.

Jag ber att ännu en gång få tacka.

Härmed var överläggningen slutad.

§ 8

Föredrogs och remitterades till statsutskottet Kungl. Maj:ts å kammararens bord vilande proposition nr 31, angående fortsatt disposition av vissa äldre reservationsanslag.

§ 9

Föredrogs var efter annan följande på bordet liggande motioner; och hänvisades därvid

till konstitutionsutskottet motionen nr 295;

till statsutskottet motionerna nr 296—309;

till jordbruksutskottet motionen nr 310;

till statsutskottet motionerna nr 311—351;

till bevillningsutskottet motionerna nr 352—368;

till statsutskottet motionen nr 369;
till bevillningsutskottet motionerna nr 370—375;

till statsutskottet motionen nr 376;
till bankoutskottet motionerna nr 377 och 378;

till behandling av lagutskott motionerna nr 379—399;

till jordbruksutskottet motionerna nr 400—407;

till allmänna beredningsutskottet motionerna nr 408—412;

till statsutskottet motionerna nr 413—416;

till konstitutionsutskottet motionerna nr 417 och 418;

till behandling av lagutskott motionen nr 419;

till konstitutionsutskottet motionerna nr 420—422;

till statsutskottet motionerna nr 423—440;

till bevillningsutskottet motionen nr 441;

till statsutskottet motionerna nr 442—452;

till bevillningsutskottet motionen nr 453;

till statsutskottet motionerna nr 454—493;

till bevillningsutskottet motionerna nr 494—502;

till statsutskottet motionen nr 503;
till bevillningsutskottet motionerna nr 504—508;

till statsutskottet motionerna nr 509 och 510;

till bevillningsutskottet motionerna nr 511—535;

till bankoutskottet motionerna nr 536—539;

till konstitutionsutskottet motionen nr 540;

till bankoutskottet motionerna nr 541—544;

Interpellation ang. förbättring av de fysiskt och psykiskt handikappade barnens möjligheter till vård, undervisning och yrkesutbildning

till behandling av lagutskott motionerna nr 545—562;

till statsutskottet motionen nr 563;

till behandling av lagutskott motionerna nr 564—585;

till jordbruksutskottet motionerna nr 586—595;

till behandling av lagutskott motionerna nr 596 och 597;

till jordbruksutskottet motionerna nr 598—608;

till allmänna beredningsutskottet motionerna nr 609—618; och

till bankoutskottet motionen nr 619.

§ 10

Föredrogs den av herr *Lindahl* vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till herr statsrådet och chefen för handelsdepartementet angående prisövervakningen.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 11

Interpellation ang. förbättring av de fysiskt och psykiskt handikappade barnens möjligheter till vård, undervisning och yrkesutbildning

Ordet lämnades på begäran till

Herr ANTONSSON (cp), som yttrade:

Herr talman! På kungl. medicinalstyrelsens uppdrag har två läkare vid centrallasarettet i Örebro utfört en s. k. intensivundersökning av alla barn inom Örebro län födda under åren 1943—1959. Undersökningens syfte har varit att kartlägga i hur stor omfattning barnen inom länet i berörda åldersgrupper är behäftade med psykiska eller fysiska handikapp.

Undersökningen har redan blivit föremål för intensiv pressdebatt. Det mera detaljerade undersökningsresultatet är

det för tidigt att med bestämdhet yttra sig om, då materialet ännu inte är fullständigt bearbetat. En av de i undersökningen deltagande läkarna betonar även att i en del av de registrerade fallen är skadorna av ringa omfattning och rubricerar dem som bagatellfall.

Så mycket är dock redan nu klart, såvitt framgår av de preliminära uppgifterna, att *undersökningens helhetsresultat måste betraktas som alarmerande och nedslående ur många synpunkter*. Sålunda är antalet barn med mer eller mindre svårt handikapp överraskande stort eller ej mindre än cirka 1 300 i det undersökta länet. Man har skäl förmoda att denna tendens är genomgående för landet.

Den socialpolitiska debatten har under senare år i hög grad kommit att röra sig kring de handikappade minoriteternas problem. Man är i stort sett ense om att detta är ett av de områden där vården släpar betänkligt efter i förhållande till samhällets reforminsatser på övriga sociala områden. Den åberopade undersökningen ger blyxtbelysning åt de eftersatta vård- och utbildningsbehoven.

Örebro län har en folkmängd av cirka 260 000. Applicerat på landets totala befolkning skulle, därest tendensen från örebroundersökningen är någorlunda relevant, undersökningsresultatet innebära att det i landet i dess helhet skulle finnas 30 000—40 000 barn med psykiska och fysiska defekter enbart i de åldersgrupper det här gäller. Undersökningen visar att det rör sig om barn med bl. a. neuroser och psykoser, hjärnskador och missbildningar av olika kroppsdelar, syn- och hörselskador med åtföljande talrubbingar etc.

Den refererade undersökningen påvisar att många föräldrar av missriktad känsla och föräldrad inställning speciellt till mentala handikapp ofta undandrar barnen från de vårdmöjligheter och den arbetsträning som det

Interpellation ang. förbättring av de fysiskt och psykiskt handikappade barnens möjligheter till vård, undervisning och yrkesutbildning

trots underdimensionering i kapacitet likväl ändå finns tillgång till. Säkerligen är dessa barn i de flesta fall föremål för den mest kärleksfulla omvårdnad från föräldrarnas sida. Man måste också hysa förståelse för föräldrarnas starka, emotionellt betingade lojalitet mot sitt skadade barn. Det beklagliga är att detta ofta kan utgöra ett hinder för den vård som läkarvetenskapen anser nödvändigt. En brett lagd upplysningskampanj i syfte att åstadkomma en mera rationell föräldraställning till barnens handikapp och en förändrad opinion hos allmänheten i övrigt vore här synnerligen välkommen. De handikappades egna organisationer, liksom tidningspress, radio och TV, har härvidlag obestriddligen en uppgift, även om det noteras att åtskilliga lovvärda initiativ i denna riktning redan tagits.

Den primära frågan är självfallet utbyggnaden av de direkta vårdresurserna. I det fallet synes ansvaret främst åvila landstingen på de områden där de är huvudmän. Men allt vad som kan göras från de centrala statliga myndigheternas sida för att stimulera landstingen i detta fall bör givetvis göras.

Det finns emellertid ett antal handikappade minoriteter, exempelvis blinda barn med annat kroppsligt lyte, för vilka vårdbehovet får tillgodoses på annat sätt än genom landstingens försorg. För hithörande kategorier — de kroniskt sjuka barnen — är vårdresurserna bristfälliga.

För vissa grupper av utvecklingsstörda barn är det synnerligen viktigt att deras handikapp upptäcker och kommer under behandling redan under de första barnåren. Det gäller framför allt de hörselskadade. Av naturliga skäl utvecklas ett hörselskadat barn ej normalt i intellektuellt avseende på grund av bristande förmåga att på ett normalt sätt uppfatta sin omgivning. Dess nedsläta hörsel blir därför ofta felaktigt betraktad som mental efterblivenhet.

Många exempel finns som visar att när dessa barns hörselskador upptäckes tillräckligt tidigt, kan barnen genom lämplig behandling träna upp såväl hörsel som talförmåga och övriga intellektuella och praktiska färdigheter.

Då det sålunda är angeläget att barn med hörselskada och liknande handikapp kommer under tidig behandling, kan man ifrågasätta om inte obligatorisk hälsokontroll av barn redan före skolpliktig ålder borde övervägas. Möjligen kunde sådan hälsokontroll utföras vid mödra- och barnavårdscentralerna och företas ett lämpligt antal gånger under åren fram till skolpliktens inträdande för att sedermera fullföljas genom undersökningar i skolan.

Då det gäller att effektivisera vården av utvecklingsstörda barn i allmänhet borde en öppen vårdform — en »uppsökande socialvård» — förtjäna att övervägas. Det gäller för vårdorganen att få en förtroendeskapande kontakt med barnens föräldrar, en rådgivande verksamhet som visar på befintliga vård- och utbildningsresurser. En kuratorsorganisation i den öppna vården av mera kontinuerlig omfattning än för närvarande borde därvid i första hand ifrågakomma för prövning.

Ett problem av särskild karaktär är yrkesutbildningen för den mellangrupp, där den mentala rubbningen inte är av sådan art, att barnen är att hänföra till de kategorier som beredes plats på landstingens särskolor för mentalt handikappade. Det gäller den vanliga obligatoriska skolans hjälpklassklientel. Man får en bild av detta klientels storlek då man vet att det för närvarande i landet finns cirka 1 500 hjälpklasser med cirka 20 000 elever. Denna siffra är dock inte rättvisande på grund av hjälpklassorganisationens bristfälliga utbyggnad på många håll i landet — särskilt i glesbygderna, där resurserna härvidlag av skilda orsaker varit bristfälliga. Den egentliga siffran skulle såle-

Interpellation ang. förbättring av de fysiskt och psykiskt handikappade barnens möjligheter till vård, undervisning och yrkesutbildning

des vara betydligt högre vid fullt utbyggd hjälpklassorganisation.

För denna kategori existerar för närvarande ytterst minimala möjligheter till praktisk yrkesutbildning efter avslutad obligatorisk skolgång. I ett interpellationssvar i andra kammaren den 28 april 1959 framhöll statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet att det är »uppenbart att ännu inte tillräckligt gjorts för att lösa frågan om dessa elevers yrkesutbildning».

Ungdomar ur denna kategori är ofta intellektuellt hämmade inför rent teoretiska uppgifter men i gengäld ofta relativt väl utvecklade i fråga om praktiskt handlag och arbetsförmåga. Säkerligen rör vi oss i långa stycken med förlagade normer och slentrian vad gäller både den rent personliga värderingen av dessa människor och bedömningen av deras förmåga att i det praktiska yrkeslivet utföra en fullgod arbetsinsats. En nyligen utförd vetenskaplig undersökning av industripsykologen vid Göta taverken i Göteborg dr P. G. Zackrisson visar, att man hittills undervärderat den praktiska anlagsutvecklingen hos detta klientel. Dr Zackrisson anser för sin del att undersökningen visat dessa ungdomars förmåga att, i högre grad än vad nu finns utbildningsresurser för, tillgodogöra sig för dem lämpad yrkesutbildning i exempelvis verkstadsmiljö.

Rent psykologiskt torde det ha stort värde att dessa ungdomar kan känna sig accepterade som fullvärdiga människor i sin sociala miljö. Vi behöver en utbildning avpassad efter detta klientels intellektuella förutsättningar, vilken ger dem en hygglig chans att utföra en normal insats i arbets- och produktionsliv.

Från dessa utgångspunkter finner man det därför synnerligen tillfredsställande att det på initiativ av de centrala skolmyndigheterna nu arbetar en utredning med syfte att undersöka formerna och förutsättningarna för en

utbildning speciellt avpassad för detta klientel.

För att utröna hur samhällets vård- och utbildningsmöjligheter förhåller sig till det aktuella behovet vore det av värde om en landsomfattande kartläggning av de handikappade barnens situation — i likhet med vad som nu skett i Örebro län — kunde komma till utförande. En del landsting har låtit genomföra undersökningar av närbesläktad art, men en kartläggning efter enhetliga normer har givetvis sitt värde för behovsbedömningen.

I enlighet med vad här anförts synes en planering av det allmänna åtgärder för de handikappade barnens vårdnads- och utbildningsbehov böra taga sikte på bl. a. följande.

1. Utbyggnad av de direkta vårdresurserna genom landstingens och för vissa minoriteter genom statens försorg.

2. Förutsättningarna prövas för utbyggnad av öppna vårdformer — en »uppsökande socialvård» — genom kuratorsverksamhet med syfte att bistå de handikappade barnens föräldrar med råd och upplysning.

3. En obligatorisk hälsokontroll för barn övervägs i syfte att hörselskador och liknande defekter blir föremål för behandling så tidigt som möjligt.

4. För att utröna hur vård- och utbildningsmöjligheter förhåller sig till förefintligt behov göres en landsomfattande kartläggning av de handikappade barnens situation.

De uppgifter jag här berört gäller såväl staten som landstingen, och vad staten beträffar olika departement. Det skulle emellertid enligt min mening vara värdefullt, om kammaren kunde få en sammanfattande redogörelse för planerade åtgärder på ifrågavarande områden.

Med stöd av vad jag anfört anhåller jag därför om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för inrikesdepartementet få ställa följande fråga:

Interpellation ang. beskattningen av traktamenten — Interpellation ang. vården av vanföra och psykiskt efterblivna barn

Är herr statsrådet i tillfälle att inför kammaren redogöra för de åtgärder som inom överskådlig tid synes möjliga att vidtaga för att förbättra de fysiskt och psykiskt handikappade barnens möjligheter till vård, undervisning och yrkesutbildning?

Denna anhållan bordlades.

§ 12**Interpellation ang. beskattningen av traktamenten**

Herr BJÖRKMAN (h) erhöll på begäran ordet och anförde:

Herr talman! I gällande bestämmelser angående beskattning av rese- och traktamentsersättningar göres skillnad mellan å ena sidan i statlig tjänst anställda och å andra sidan i enskild eller kommunal tjänst anställda befattningshavare. Enligt 32 § kommunalskattelagen skall av staten enligt resereglementet eller genom särskilt meddelat beslut anvisad ersättning av nämnda slag icke upptagas som inkomst av tjänst. Samma bestämmelser gäller icke motsvarande ersättningar inom enskild och kommunal tjänst. Skälet till skattefrihet för av staten anvisad ersättning är att denna utmätts med hänsyn till att den skall täcka de merkostnader, som kan vara förenade med tjänsten och att statstjänstemännens reseräkningar nogga prövas av såväl chefs- som revisionsmyndigheter. Beträffande traktamenten till i enskild och kommunal tjänst anställda finns däremot inga av staten fastställda normer, utan dessa utgår efter varierande grunder. De har därför icke ansetts kunna undantas från prövning vid beskattningen. Enligt anvisningarna till kommunalskattelagen torde dock i allmänhet avdrag motsvarande uppuren ersättning medges, om denna icke överstiger vad staten betalar i ersättning i motsvarande fall.

Då frågan senast var föremål för riksdagens behandling, år 1958, åberopade

bevillningsutskottet bl. a. nyssnämnda stadgande i anvisningarna till kommunalskattelagen och av riksskattenämnden utfärdade anvisningar. Även om i jämförelse med tidigare en förbättring åstadkommits i här berörda avseende under senare år förefanns dock enligt utskottets mening icke obetydliga brister i gällande bestämmelser. Särskilt gällde detta med avseende på enhetligheten i bedömningen; exempel syntes icke saknas på att tillämpningen inom de olika länen vore ojämn. Utskottet fann, liksom 1956 års bevillningsutskott, lämpligt att nu gällande regler gjordes till föremål för översyn och att därvid alla möjligheter att genom ändrad lagstiftning öka likställigheten i beskattningshänseende mellan de i olika tjänster utgående traktamentena toges under övervägande. Riksdagen har, med bifall till utskottets hemställan, redan 1956 avlåtit skrivelse härom till Kungl. Maj:t.

Under åberopande av vad jag här anfört hemställer jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för finansdepartementet få ställa följande fråga:

Är herr statsrådet i tillfälle att meddela kammaren om och i så fall vilka åtgärder som vidtagits i anledning av riksdagens skrivelse 1956 angående en översyn av gällande bestämmelser om beskattning av traktamenten i syfte att öka likställigheten i beskattningshänseende mellan statliga traktamenten och traktamenten till i enskild eller kommunal tjänst anställda?

Denna anhållan bordlades.

§ 13**Interpellation ang. vården av vanföra och psykiskt efterblivna barn**

Herr förste vice talmannen lämnade på begäran ordet till

Fru SVENSSON (s), som yttrade:

Herr talman! De djupa tragedier, som

Interpellation i anledning av prishöjningar i samband med införandet av den allmänna varuskatten

ryms i begrepp sådana som svår vanföret och psykisk efterblivenhet, och de oerhörda påfrestningar en familj utsätts för som i sin krets har ett barn eller ett syskon tillhörande denna grupp av vårdbehövande, gör att man i den mänskliga solidaritetens namn har rätt att ställa krav på samhällets helhjärtade insatser för att hjälpa de medborgare det här gäller att bära den oerhört tunga bördan.

Såvitt erfarenheterna givit vid handen är de åtgärder icke tillfredsställande, som från statens sida vidtagits för att bringa vård åt exempelvis de vårdbehövande, vilka det enligt 4 § lagen av den 4 juni 1954 om undervisning och vård av vissa psykiskt efterblivna ankommer på staten att ansvara för, liksom när det gäller höggradigt vanföra över huvud taget. De vårdplatser som genom statens försorg ställs till förfogande har inte räckt för att tillfredsställa det kända behovet. Dessutom är de nu existerande anstalterna mycket ålderdomliga och tunga att arbeta i.

Den prekära situationen har ytterligare accentuerats, sedan till allmän kännedom bringats de preliminära resultaten av en i Örebro företagen utredning om antalet barn av här avsedda kategorier, som inte kommit under sakkunnig vård utan vårdats, kanske i något fall vanvårdats — eller helt enkelt gömmts undan — i hemmen. Om situationen i landet i dess helhet skulle vara densamma som de hittills kända, högst preliminära siffrorna från Örebro län låter befara, synes nu förefintliga resurser vara alldeles för små. En upprustning härvidlag förefaller trängande nödvändig.

Till dessa reflexioner kan man knyta ytterligare två frågor. Är det möjligt att sociala och sjukvårdande myndigheter, skolmyndigheter och kyrkobokföringen inte haft någon som helst kännedom om de i Örebro län uppdagade fallen? Om någon av dessa myndigheter ägt sådan

kännedom, hur kommer det sig att ingenting gjorts att bringa dem det här gäller under tillfredsställande vård?

Med stöd av det anförda anhåller jag härmed om andra kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för inrikesdepartementet få framställa följande frågor:

Vill statsrådet lämna kammaren en allmän redogörelse för läget på de här avsedda vårdområdena?

Vilka utbyggnadsplaner föreligger och — om dessa planer nu inte kan beräknas fylla det förutsebara behovet — vad kan ytterligare göras för att förbättra situationen?

Kommer en landsomfattande undersökning att företagas av samma karaktär som den i Örebro län genomförda?

Anser statsrådet den övervakning tillfredsställande, som vederbörande myndigheter utövar beträffande förekomsten och vården av de vårdbehövande det här gäller? Om så inte är fallet, i vad mån kan denna övervakning då göras fullständig?

Denna anhållan bordlades.

§ 14

Interpellation i anledning av prishöjningar i samband med införandet av den allmänna varuskatten

Ordet lämnades på begäran till

Herr JOHANSSON i Stockholm (k), som anförde:

Herr talman! Pris- och kartellnämndens undersökning av prisläget efter omsättningsskattens ikraftträdande har visat, att inte mindre än 56 procent, eller över hälften, av livsmedelsbutikerna höjt priserna med mer än lagligen tillåtna 4,2 procent. En fjärdedel har höjt dem med mer än 5 procent och en tjugondel med mer än 8,5 procent.

Från olika delar av landet rapporteras liknande erfarenheter av enskilda konsumenter. I Uddevalla genomförde

Interpellation i anledning av prishöjningar i samband med införandet av den allmänna varuskatten

ett privat marketenteri på ett företag prishöjningar på ända upp till 25 procent. Wienerbröden höjdes med 20 procent, te med 25 procent o. s. v. Vid en del av kaféerna i Göteborgs hamn höjdes priset för en stor kopp kaffe omedelbart från 50 till 65 öre och för en tallrik risgrynsvälling från 90 öre till kr. 1:10. Andra exempel har förebragts och visar att omsättningsskattens införande utnyttjas ganska fördomsfritt för att ge en extra avans. Det har till och med påtalats, att den extra pålagan utöver omsättningsskatten motiverats med att företagaren (i detta fall en konservindustri) måste kompensera sig för de pensionsavgifter han enligt lag skall lägga till allmänna tjänstepensioneringen.

Den kommunistiska riksdagsgruppen har pekat på denna fara och förklarade under sin kampanj mot omsättningsskatten att prisstegringen inte skulle stanna vid 4,2 procent. Finansministern förklarade därför i propositionen om omsättningsskatten, att det i samband med införandet av skatten var angeläget att åtgärder vidtoges för en skärpt prisövervakning. Vad som redan inträffat visar att farhågorna långt ifrån varit överdrivna och att skärpta åtgärder erfordras för att stävja missförhållandena.

De åtgärder finansministern syftade på var i huvudsak en förstärkning av pris- och kartellnämndens resurser. Förstärkningen var avsedd att genomföras dels genom en omdisposition av resurserna, dels genom utökning av personalen.

Dessa åtgärder kan i och för sig accepteras. Men de träffar inte problemets kärna. Pris- och kartellnämndens befogenheter är så begränsade att den är ur stånd att effektivt ingripa mot prisstegringar i allmänhet och de nu aktuella i synnerhet. Nämnden är främst ett registrerande organ. Den har till uppgift att följa utvecklingen av och främja allmän kändedom om pris- och konkurrensförhållandena inom näringslivet.

Några befogenheter därutöver har den icke.

Kommunisterna har upprepade gånger varnat för den avslappning i kampen mot prisstegringarna, som först tog sig uttryck i begränsningen av priskontrollen och senare i dess avskaffande. Det bör erinras om att Landsorganisationen intagit samma ståndpunkt. När emellertid, i trots härav, priskontrollen avskaffades och ersattes av enbart prisövervakning från och med ingången av år 1957, föreslog den kommunistiska riksdagsgruppen, att regeringens fullmakt att återinföra prisreglering vid, som det hette, »betydande fara för allvarlig stegring av allmänna prisläget inom riket» skulle utvidgas att även gälla när »det befanns möjligt att sänka priserna på varor och tjänster, vilka är av betydelse för konsumtion och priskbildning».

Gruppen påyrkade även att pris- och kartellnämnden skulle tilldelas »sådana befogenheter, som gav styrelsen möjlighet till självständigt ingripande, exempelvis införande av prisstopp för vissa varuslag, beordrande av prissänkningar etc.». Landsorganisationen fullföljde sin motståndslinje genom en hemställan till regeringen vid årsskiftet 1956—1957 att omedelbart använda sin fullmakt för att förhindra att priskontrollen sattes ur kraft, en hemställan som emellertid avsågs.

Utvecklingen sedan dess har bekräftat det berättigade i motståndet mot priskontrollens upphävande. Behovet av en effektiv priskontroll är minst lika stort i dag som det var under de av det senaste världskriget föranledda förhållandena. Särskilt accentueras detta behov av omständigheterna i samband med omsättningsskattens genomförande, varigenom konsumenterna utsätts för dubbelbeskattning.

För att förhindra ytterligare missbruk erfordras snabba och effektiva ingripanden. I sådant syfte måste i

Interpellation i anledning av prishöjningar i samband med införandet av den allmänna varuskatten

främsta rummet pris- och kartellnämnden tilldelas befogenhet att självständigt ingripa vid behov. Den måste ha rätt att föreskriva prissänkningar när, som i den nu aktuella situationen, konsumenterna uppenbarligen uppskörtas. Om så erfordras, bör regeringen utnyttja sin fullmakt enligt allmänna prisregleringslagen och förordna om införande av prisreglering.

Med hänvisning till vad jag sålunda anfört hemställer jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för finansdepartementet få framställa följande interpellation:

Har statsrådet för avsikt att i anledning av de konstateranden, som gjorts om extra prishöjningar utöver dem som förorsakats av omsättningsskatten, föreslå effektiva åtgärder i syfte att stävja försöken att utnyttja omsättningsskatten som anledning att genomföra extra prishöjningar?

Kan det förväntas förslag till riksdagen om sådana utvidgade befogenheter för pris- och kartellnämnden, som möjliggör självständiga och snabba ingripanden från dess sida för att dels hindra prisstegringar, dels beordra ekonomiskt rimliga prissänkningar?

Denna anhållan bordlades.

§ 15

Tillkännagavs, att följande Kungl. Maj:ts propositioner tillställts kammaren:

nr 25, angående godkännande av Sveriges anslutning till konventionen angående upprättandet av Europeiska frihandelsammanslutningen, m. m.,

nr 26, angående frågor om befrielse från ersättningsskyldighet till kronan m. m.,

nr 30, med förslag till förordning om rätt till förlustutjämning vid taxering för inkomst, m. m., och

nr 32, med förslag till förordning angående rätt för Konungen att i vissa fall förordna om avvikelser från tulltaxan m. m.

Dessa propositioner bordlades.

§ 16

Anmäldes följande till herr förste vice talmannen under sammanträdet avlämnade motioner i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 17, med förslag till lag om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk, m. m., nämligen

nr 620, av fröken *Bergegren* och herr *Andersson* i Linköping,

nr 621, av fröken *Vinge*, samt nr 622 och 623, av herr *Lundberg*.

Dessa motioner bordlades.

§ 17

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes här efter kl. 16.53.

In fidem

Sune K. Johansson

Fredagen den 5 februari

Kl. 14.00

§ 1

Svar på fråga i anledning av inträffat dödsfall i bäddmöbel

Herr talmannen lämnade på begäran ordet till

Statsrådet fru LINDSTRÖM, som yttrade:

Herr talman! Ledamoten av denna kammare herr Nihlfors har frågat mig, om jag anser det påkallat med ingripande i någon form från statsmakternas sida i anledning av ett nyligen timat tragiskt dödsfall i en felkonstruerad bäddmöbel.

Som svar på denna fråga vill jag anföra följande.

För ett år sedan diskuterade vi med anledning av en interpellation av herr Nihlfors i denna kammare åtgärder för effektivisering av konsumentskyddet. Även den gången hade frågan föranletts av en dödsolycka i en bäddmöbel. Jag yttrade då, att något ingripande i form av tillverkningsförbud eller dylikt från myndighets sida inte torde bli aktuellt. I samband därmed redogjorde jag för vissa åtgärder som redan vidtagits. Sedan dess har nya typer av bäddmöbler, som förts ut i marknaden, genom fabrikanternas frivilliga medverkan förlöpande blivit föremål för provning och granskning av statens provningsanstalt och arbetarskyddsstyrelsen. Genom olika åtgärder och inte minst genom medverkan från pressen och Sveriges radio har allmänhetens uppmärksamhet blivit fäst på föreliggande risker. Vad gäller de nya typer av bäddmöbler, som f. n. saluföres, anser jag det därför inte vara aktuellt med ytterligare åtgärder.

Ett kvarstående problem utgör däremot de bäddmöbler av otillfredsställande konstruktion, som redan fanns hos konsumenterna, när statens institut för konsumentfrågor och möbelhandeln slog larm förra vintern. Det beklagliga olycksfall, som nu åter fäst uppmärksamheten vid riskerna att använda vissa slag av bäddmöbler, har enligt vad jag inhämtat inte skett i en möbel som godkänts genom det provningsförfarande jag just nämnde. I fråga om möbler i de enskilda hemmen synes statsmakterna inte kunna vidtaga några åtgärder utöver den bedrivna upplysningsverksamheten. Däremot kan åtgärder diskuteras då det gäller ett kommersiellt tillhandahållande av sovplatser. Omedelbart efter den senaste olyckshändelsen togs frågan upp för diskussion i berörda departement. Därvid har det bl. a. diskuterats, om man i stadgan angående hotell- och pensionärförelse kunde införa regler till skydd mot farliga anordningar av olika slag, såsom uppfällbara bäddmöbler. Huruvida man här skall gå lagstiftningsvägen eller lita till de åtgärder hotellägarna i eget intresse kan väntas vidtaga, har man ännu inte tagit ställning till.

Jag ämnar även fortsättningsvis följa frågan.

Härefter anförde:

Herr NIHLFORS (fp):

Herr talman! Jag får tacka fru statsrådet för svaret på min fråga häromdagen. Jag tror jag kan anse det tillfredsställande. Det visar nämligen, att man från statsrådets sida kan påräkna en intresserad medverkan för att det

Svar på fråga i anledning av inträffat dödsfall i bäddmöbel

i fortsättningen göres något för att åstadkomma rättelse på detta område.

Det kan inte hjälpas, att man måste diskutera denna fråga, även om det verkar prosaiskt. Den berör nämligen riskerna till liv och lem för många människor, eftersom möbler av detta slag tydligen är faktiska dödsfallor. Det är därför med intresse jag hört, att man överväger att eventuellt införa en bestämmelse i stadgan för hotell och pensionat, varigenom rimligt skydd mot sådana risker skulle kunna beredas. Jag har inte själv hunnit undersöka på vad sätt ett effektivt ingripande på detta område skulle kunna ske, men jag hoppas, att fru statsrådet med den expertis som står till hennes förfogande skall kunna åstadkomma någonting i detta syfte.

Vad man som medborgare är orolig för är ju, att möbler av detta slag som redan finns kommer till användning. Man kan endast vädja till dagspressen, att den riktar uppmärksamheten på detta problem och försöker åstadkomma, att folk får upp ögonen för faran av att använda möbler som kan medföra sådana risker.

Det har sagts att arbetarskyddsstyrelsen jämlikt 45 § arbetarskyddslagen har möjlighet att ingripa. Den har gjort det när det gällt tillverkningen av diverse hushållsmaskiner, konservöppnare o. d.

Jag vet inte alls om jag här kan få svar på en fråga om arbetarskyddsstyrelsen för sin del ansett sig ha möjlighet att vid sin kontroll av den del av möbelindustrien, som sysslar med tillverkning av möbler av detta slag, också ge sig in på en kontroll av tillverkningssättet. Arbetarskyddsstyrelsens huvudsakliga uppgift är ju att se till att arbetarna som tillverkar en vara blir skyddade mot de risker, som kan uppstå vid användning av diverse maskiner. Man har en känsla av att arbetarskyddsstyrelsen, kanske beroende på bristande resurser, inte alltid har möj-

lighet att tillämpa 45 § och göra ingripande när det gäller själva konstruktionen av en vara som tillverkas. Den saken kan ju också på sätt och vis beröra dem som tillverkar en vara. De kan ju även vara köpare och i den egenskapen råka ut för obehagliga överraskningar liksom övriga konsumenter. Skulle man utsträcka arbetarskyddsstyrelsens kontrollerande verksamhet härvidlag, kanske styrelsen finge väldigt mycket att göra.

För min personliga del hoppas jag givetvis, att frivilliga insatser både av möbelfabrikanter och andra — framför allt handlande — skall visa sig tillräckliga för att komma till rätta med dessa problem, men jag är för min del inte alls rädd för ett ingripande med hjälp av någon lagbestämmelse utan kan mycket väl tänka mig att ett sådant kan bli nödvändigt.

Statsrådet fru LINDSTRÖM:

Herr talman! När herr Nihlfors och jag i denna kammare för knappt ett år sedan diskuterade de kvävningsolyckor som inträffat i vissa felkonstruerade bäddmöbler, hoppades vi väl båda, att det skulle vara sista gången som allmänheten skulle behöva uppröras av olyckor av detta slag. I den upplysningskampanj, som herr Nihlfors nämnde, om faran av vissa bäddkonstruktioner uppmanades ägare till sådana soffor att vända sig till de möbelhandlare som sålt de aktuella typerna för att få särskilda säkerhetsanordningar monterade på dem. Vid samma tillfälle lades också fabrikationen av den då aktuella soffan ned, och möbelfabrikanterna kom överens om att i fortsättningen underställa alla nya bäddmöbelmodeller en förhandsprövning genom statens provningsanstalt. Arbetarskyddsstyrelsens befattning med dessa möbeltyper är litet tveksam. Det är tveksamt, om § 45 kan tillämpas härvidlag. Som herr Nihlfors påpekade är

Svar på fråga i anledning av inträffat dödsfall i bäddmöbel

det närmast arbetsredskap som faller under arbetarskyddsstyrelsens övervakning.

Tyvärr kan det inte uteslutas, att det trots dessa prövningar ännu finns farliga bäddsoffor i många hem, som inte nåtts av varningen eller inte kommit sig för med att uppsöka möbelhandlaren. Nya tragiska dödsfall kan alltså komma att inträffa av samma anledning, och vi kan inte göra annat än att återigen understryka betydelsen av upplysning.

Däremot borde vi, tycker man, kunna förhindra att det vid yrkesmässig utnyttning av sängplatser — alltså på hotell och pensionat — förekommer så konstruerade möbler, att gästerna kan omkomma i dem. Jag har funnit anledningen att besvara herr Nihlfors fråga så snabbt, att den allmänna reaktionen i detta fall känner sig få ett stöd från riksdagen. Men det gör också, att jag inte hunnit penetrera varje tänkbar möjlighet att lagstiftningsvägen eller på annat sätt förhindra användningen av farliga bäddmöbler på hotell och pensionat, som installerat sådana innan den skärpta provningsverksamheten infördes i fjol. Huruvida man genom en skärpning av hotellstadgan eller genom någon annan ordningsföreskrift skulle kunna framtinga, att beståndet av sådana bäddsoffor kasseras eller omkonstrueras så, att de blir vad man kallar »idiotsäkra», är inte utrett ännu.

Lyckligast vore nog — därvid instämmer jag i vad herr Nihlfors sade — om hotellbranschen själv frivilligt gjorde rent hus med de nu misstänkta möblerna. Att en sådan åtgärd kan medföra stora ekonomiska uppoffringar för hotell och pensionat för en hundratusendels risk och att beslutet därför kan vara svårt att fatta, förstår vi alla. Men att förverka allmänhetens förtroende är också dyrbart. Det kan betyda dalande kundfrekvens, och risken för att behöva betala ut skadestånd finns väl också med i bakgrunden.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 2

Föredrogos var efter annan följande Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande propositioner; och remitterades därvid

till utrikesutskottet propositionen nr 25, angående godkännande av Sveriges anslutning till konventionen angående upprättandet av Europeiska frihandels-sammanslutningen, m. m.;

till statsutskottet propositionen nr 26, angående frågor om befrielse från ersättningskyldighet till kronan m. m.; samt

till bevillningsutskottet propositionerna:

nr 30, med förslag till förordning om rätt till förlustutjämning vid taxering för inkomst, m. m., och

nr 32, med förslag till förordning angående rätt för Konungen att i vissa fall förordna om avvikelser från tulltaxan m. m.

§ 3

Föredrogos var för sig följande på bordet liggande motioner. Därvid hänvisades

till behandling av lagutskott motionerna nr 620—622; och

till statsutskottet motionen nr 623.

§ 4

Föredrogos den av herr *Antonsson* vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till herr statsrådet och chefen för inrikesdepartementet angående förbättring av de fysiskt och psykiskt handikappade barnens möjligheter till vård, undervisning och yrkesutbildning.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 5

Föredrogos den av herr *Björkman* vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan

Interpellation ang. kravet på koncentration i processförfarandet, m. m.

att få framställa interpellation till herr statsrådet och chefen för finansdepartementet angående beskattningen av traktamenten.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 6

Föredrogs fru *Svenssons* vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till herr statsrådet och chefen för inrikesdepartementet angående vården av vanföra och psykiskt efterblivna barn.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 7

Föredrogs den av herr *Johansson* i Stockholm vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till herr statsrådet och chefen för finansdepartementet i anledning av prishöjningar i samband med införandet av den allmänna varuskatten.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 8

Interpellation ang. kravet på koncentration i processförfarandet, m. m.

Ordet lämnades på begäran till

Herr **ON SJÖ** (cp), som yttrade:

Herr talman! Under senare år har vid domstolarna förekommit några mycket stora, av press och allmänhet livligt uppmärksammade rättegångar. Det har främst gällt vissa brottmål, i vilka huvudförhandling pågått i veckor eller månader. Mängder av vittnen har hörts, och mycket omfattande sakkunnigutredningar har förebringats. Även tvistemål har stundom ådragit sig uppmärksamhet genom vidlyftighet och tidsutdräkt.

När rättegångsbalken trädde i kraft 1948 ställdes den förhoppningen, att processen vid domstolarna skulle bli

billigare och snabbare än vad den tidigare varit. Framför allt skulle detta vinnas genom att huvudförhandlingen koncentrerades till ett enda eller till ett fåtal rättegångstillfällen. Samtidigt skulle det koncentrerade förfarandet ge större garantier för en säker rättskipning. I en på muntlighet och omedelbarhet grundad process ansågs koncentrationen rent av som en förutsättning för tillförlitlighet i dömandet.

Det finns anledning antaga, att rättegångsbalken för det stora flertalet mål medfört de fördelar man väntat. Men det kan sättas i fråga, om inte i de stora målen processen blivit både långsammare och dyrare än förr. Kan i dessa mål kravet på koncentration ej fyllas, innebär detta risker ur rättssäkerhetssynpunkt. Domstolarna har att utöva en sådan processledning, att koncentrationen ej går förlorad och onödigt material ej införes i processen. Särskilt har underrätterna härvidlag en viktig funktion att fylla, eftersom det är främst vid dessa domstolar materialet samlas och sovras. De vidlyftiga rättegångarna och vad i pressen framkommit om dem har på sina håll föranlett undran, huruvida rättegångsbalken ger underrätterna möjlighet att utöva en fast processledning. I ett 1955 avlämnat betänkande angående vidlyftiga mål framhöll 1951 års rättegångskommitté, att den i sitt fortsatta arbete skulle ägna uppmärksamhet åt frågan, huruvida i brottmål förundersökningen kan förbättras, så att den bättre tillgodoser kravet på koncentration i rättegångarna. Man får i detta uttalande en bekräftelse på farhågan, att vissa brister vidlåder nuvarande ordning. Såvitt jag vet har rättegångskommittén ej återkommit till frågan.

De vidlyftiga mål jag här avser åsamkar det allmänna väldiga kostnader. Ett enda mål beräknas ibland ha kostat bortåt en miljon kronor eller kanske mera. Till förfång för rättsvärden i övrigt förryckes arbetet hos polis, åkla-

Interpellation ang. beskattningen av inkomst av skog i vissa fall

gare och domstolar. Det är självfallet ett viktigt samhällsintresse, att utredningen i rättegångarna blir så fullständig som möjligt. I princip bör det inte vara en kostnadsfråga, om sanningen i målen skall kunna letas fram. Men om — till följd av svårigheter för domstolarna att utöva en fast processledning — onödigt och ovidkommande material införes i rättegångarna, finns det anledning att även av samhällsekonomiska skäl dröja vid de problem de vidlyftiga processerna medför.

Både bland jurister och lekmän har det väckt en viss uppmärksamhet, att i det bekanta mordbrandsmålet från Öland liksom i den s. k. Möllerrättegången vittnespsykologisk expert anlitas som sakkunnig. Bevisprövningen och som ett led däri bedömningen av vittnenas tillförlitlighet är en av domstolarnas primära uppgifter. Det skall ej bestridas, att det i vissa undantagsfall kan vara motiverat att anlita särskild fackkunskap för denna uppgift. Men i de båda nyss nämnda målen synes ej ha varit fråga om vittnesmål av annat slag än som förekommer nästan dagligen vid domstolarna. Vi har en högt kvalificerad domarkår och i allmänhet är nog våra domare genom utbildning och erfarenhet väl skickade att pröva vittnesmålens bevisvärde. Men skulle behov föreligga av särskild utbildning på detta område, synes sådan utbildning böra anordnas i annan form än genom föreläsningar och sakkunnigförhör i rättegång. Det förefaller av flera skäl önskvärt, att anlitage av sakkunnigbevisning av detta slag ej breder ut sig. Ett annat exempel på sakkunnigutredning, vars värde kan sättas i fråga, är inkallandet av utländsk kriminalteknisk expertis för kontroll och komplettering av de undersökningar och resultat vartill landets fackmän på området kommit. I vart fall synes stor varsamhet vara på sin plats, innan statsverket belastas med kostnaderna för sådan utredning.

Med anledning av vad jag sålunda anfört anhåller jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för justitiedepartementet få rikta följande frågor:

1. Anser herr statsrådet, att rättegångsbalken ger domstolarna möjlighet att utöva en sådan processledning att även i vidlyftiga mål kravet på koncentration tillgodoses, och — om så ej är fallet — är herr statsrådet beredd att vidtaga åtgärder för rättelse i detta förhållande?
2. Delar herr statsrådet min uppfattning, att domstolarna bör iaktta stor återhållsamhet i fråga om anlitage av sådan sakkunnigutredning som jag här fört på tal?

Denna anhållan bordlades.

§ 9**Interpellation ang. beskattningen av inkomst av skog i vissa fall**

Herr ERIKSSON i Bäckmora (cp) erhöill på begäran ordet och anförde:

Herr talman! Vid 1959 års vårriksdag genomfördes en förändring av 22 § i kommunalskattelagen, som möjliggjorde för den, som upplåter mark för kraftledningar o. dyl., att vid beskattningen av inkomst från skog som avverkats för sådant ändamål få tillgodogöra sig samma avdragsmetoder, som tillåtes vid försäljning av skog i samband med försäljning av mark.

Då förhållandena vid upplåtelse av hithörande slag i vissa avseenden skiljer sig från vanliga försäljningar, har vid tillämpningen av lagändringen uppstått en del oklarheter.

För att klarlägga förhållandena vill jag i korhet redogöra för normal gång vid en upplåtelse för kraftledningar.

Ett servitutskontrakt tecknas och markägaren averkar skog. Härvid erhåller han ersättning för *fördyrad avverkning*. Följande år erhålles ersättning för *virket*. Under ett eller flera år härefter utbetalas ersättning för *vir-*

Interpellation ang. beskattningen av inkomst av skog i vissa fall

kesskador, konjunkturförlust o. dyl. Ersättningen för upplåtelsen är således icke känd när kontraktet härom under-tecknas utan kan erhållas i flera poster under ett antal år.

Enligt praxis har fastslagits (RÅ 1941 ref. 16), att vid försäljning av skog i samband med marken, inkomsten i sin helhet skall upptagas till beskattning det beskattningsår, varunder köpekontraktet upprättats och någon del av köpeskillingen uppburits. Avdrag enligt 22 § kommunalskattelagen skulle på så sätt endast kunna utnyttjas för en mindre del av ersättningen, och den skattelättnad som avsetts med lagen blir således illusorisk.

Om kontantprincipen får komma till användning och avdrag får göras enligt tillåtna metoder varje gång någon del av inkomsten från upplåtelsen erhålles, skulle ovan nämnda olägenhet vara undanröjd.

Med hänvisning till vad ovan anförts anhåller jag härmed om kammarens tillstånd att få framföra följande fråga till statsrådet och chefen för finansdepartementet:

Anser statsrådet att man med frångående av den praxis, som fastslagits vid intäkt från skogsbruk i samband med försäljning av mark vid upplåtelse för kraftledning o. dyl., bör kunna få tillämpa kontantprincipen och använda tillåtna avdragsmetoder varje gång någon del av ersättning för upplåtelsen erhålles?

Denna anhållan bordlades.

§ 10

Till bordläggning anmäldes

bevillningsutskottets betänkanden:

nr 2, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av avtal mellan Sverige och Irland för undvikande av dubbelbeskattning beträffande skatter å inkomst och förmögenhet,

nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av

avtal mellan Sverige och Israel för undvikande av dubbelbeskattning beträffande skatter å inkomst och förmögenhet, och

nr 5, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändrad lydelse av 1 § förordningen den 28 september 1928 (nr 376) om särskild skatt å vissa lotterivinster;

första lagutskottets utlåtanden:

nr 1, i anledning av verkställd granskning av justitieombudsmannens ämbetsförvaltning, och

nr 2, i anledning av verkställd granskning av militieombudsmannens ämbetsförvaltning; samt

jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 2, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1959/60, såvitt propositionen avser jordbruksärenden, och

nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse i vissa fall från betalningsskyldighet till kronan.

§ 11

Anmäldes och godkändes riksdagens kanslis förslag

dels till riksdagens skrivelse, nr 49, till Konungen, angående val av bankofullmäktigsuppleant samt ordförande i riksgäldskontoret med suppleant;

dels ock till riksdagens förordnanden:

nr 50, för herr Sven Wedén att vara suppleant för en av riksdagens fullmäktige i riksbanken;

nr 51, för herr Rolf Gösta Renlund att vara ordförande i riksgäldskontoret; och

nr 52, för herr Sven Hedqvist att vara suppleant för ordföranden i riksgäldskontoret.

§ 12

Tillkännagavs, att Kungl. Maj:ts proposition nr 35, angående försäljning av

vissa allmänna arvsfonden tillfallna fastigheter, överlämnats till kammaren.

Denna proposition bordlades.

§ 13

Anmälades följande till herr talman under sammanträdet avlämnade motioner, nämligen

i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 28, med förslag till lag om ändrad lydelse av punkt 1 av anvisningarna till 31 § kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370) motionerna:

nr 624, av herr *Gustafson* i Göteborg och fröken *Höjer*, och

nr 625, av herr *Nilsson* i Svalöv *m. fl.*; samt

i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 17, med förslag till lag om upp-

hovsrätt till litterära och konstnärliga verk, m. m. motionerna:

nr 626, av herr *Bohman m. fl.*,

nr 627, av herr *Arvidson*,

nr 628, av herrar *Rimmerfors* och *Gustafsson* i Borås,

nr 629 och 630, av herr *Antonsson*,

nr 631, av herr *Nordgren*, och

nr 632, av fru *Eriksson* i Stockholm *m. fl.*

Dessa motioner bordlades.

§ 14

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes här-
efter kl. 14.18.

In fidem

Sune K. Johansson

Tisdagen den 9 februari

Kl. 16.00

§ 1

Justerades protokollet för den 2 inne-
varande februari.

§ 2

Upplästes följande till kammaren in-
komna läkarintyg:

Att Erik Larsson, Norderön, under ti-
den fr. o. m. den 8 febr. 1960 t. o. m.
den 15 febr. 1960 på grund av influensa
är urståndsatt att vederbörligen uppe-
hålla sin tjänst, intygas

Månsåsen den 8 febr. 1960

J. Engell-Jensen
legitimerad läkare

Herr Larsson i Norderön beviljades
ledighet från riksdagsgöromålen från
och med den 8 till och med den 15 feb-
ruari.

§ 3

Svar på interpellation ang. utnyttjande
av den planerade militära helikopterba-
sen i Skredsvik för sjuktransporter m. m.

Ordet lämnades på begäran till

Chefen för försvarsdepartementet, herr
statsrådet ANDERSSON, som yttrade:

Herr talman! Med kammarens till-
stånd har herr Staxäng frågat mig om
jag är beredd medverka till att den till
Skredsvik planerade militära helikop-
terbasen får utnyttjas för biträde vid
sjuktransporter och sjöräddning.

Till svar härå vill jag anföra föl-
jande.

Marinens helikopterorganisation kan
antas bli väl lämpad för insatser i und-
sättningstjänst. Ehuru organisationen

Svar på interpellation ang. utnyttjande av den planerade militära helikopterbasen i Skredsvik för sjuktransporter m. m.

utbygges uteslutande av marina beredskaps- och övningssskäl, bör den därför enligt min uppfattning, i den mån de personella och materiella resurserna det medger, kunna insättas för ambulans- och räddningsflyg.

Statsmakterna har emellertid ej tagit slutlig ställning till omfattningen av den marina helikopterorganisationen. Hittills har beslut fattats om inköp av helikoptrar för ett försöksförband vid marinkommando Ost. Medel har även anvisats för påbörjande av en helikopterbas vid Berga och i årets statsverksproposition har medel äskats för fullföljande av detta byggnadsarbete. I det förslag till kostnadsram för marinens fartygsbyggnader m. m. som redovisas i statsverkspropositionen förutsättes viss ytterligare helikopteranskaffning. Några medel för anläggande av ytterligare en helikopterbas begäres emellertid icke.

Något beslut om utbyggnad av en helikopterbas på västkusten föreligger således icke. Några av marinens helikoptrar har tills vidare provisoriskt baserats på Torslanda flygplats. Chefen för marinen räknar med att det skall bli möjligt att från och med i vår på Torslanda hålla viss beredskap för undsättningsflygningar.

Med det anförda anser jag mig ha besvarat herr Staxängs interpellation.

Härpå anförde

Herr STAXÄNG (h):

Herr talman! Jag ber att till statsrådet och chefen för försvarsdepartementet få framföra mitt tack för svaret på min interpellation.

Statsrådet anför: »Marinens helikopterorganisation kan antas bli väl lämpad för insatser i undsättningstjänst. Ehuru organisationen utbygges uteslutande av marina beredskaps- och övningssskäl, bör den därför enligt min uppfattning, i den mån de personella

och materiella resurserna det medger, kunna insättas för ambulans- och räddningsflyg.» Detta statsrådets uttalande tolkar jag som ett positivt svar på den fråga som jag har framställt. Jag ber att få tacka statsrådet för innebörden i detta uttalande.

Även om, såsom framhålles i interpellationssvaret, något beslut ännu icke är fattat om utbyggnad av en helikopterbas på västkusten, är det dock ett positivt besked att chefen för marinen räknar med att det skall bli möjligt att fr. o. m. i vår på Torslanda hålla viss beredskap för undsättningsflygningar. Detta innebär en fastare ordning än vi hittills haft.

Denna fråga följs med mycket stort intresse av våra skärgårdssamhällen, och landstinget har också sedan flera år tillbaka — inte minst i anledning av en motion i landstinget — sin uppmärksamhet riktad på saken. Anspråken på snabba och tillförlitliga kommunikationer för våra skärgårdssamhällen växer med isoleringen och, inte minst, med riskerna i det dagliga arbetet och frånvaron av stationära hjälpresurser. Vid olycksfall och hastigt inträffande sjukdomsfall och barnsnöd hänger ofta patientens liv på huruvida han eller hon omedelbart kan komma under vård.

Jag vill också erinra om de hundratal fiskare som bedriver fiske långt ute till havs och som vid sjukdoms- och olycksfall är i behov av snabb hjälp. Vad spaningsverksamhet och snabb undsättning betyder för sjöräddningen behöver jag inte här orda om. För alla dessa människor medför vissheten att samhället har resurser till reds, så att de snabbt kan få bistånd om något skulle inträffa, en trygghetskänsla av oskattbart värde. Interpellationens syfte har varit inte endast en fråga, om marinens helikoptertjänst får medverka vid sjuktransporter och sjöräddningstjänst, utan också en vädjan om att en del av marinens helikoptrar redan vid

Svar på interpellation ang. jordbruksstödets inverkan på råvarukostnaderna för den svenska livsmedelsindustriens exportprodukter

anskaffningen utrustas så att de blir ändamålsenliga för de arbetsuppgifter, som jag berört, och att ett fastare samarbete måtte komma till stånd mellan marin, landsting och sjöräddning. Det förefaller mig, herr talman, som om statsrådets svar ger goda förutsättningar för detta.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 4

Svar på interpellation ang. jordbruksstödets inverkan på råvarukostnaderna för den svenska livsmedelsindustriens exportprodukter

Chefen för jordbruksdepartementet, herr statsrådet NETZEN, erhöll på begäran ordet och yttrade:

Herr talman! Med andra kammarens tillstånd har fröken Bergegren frågat mig, dels om jag har för avsikt att inom ramen för nuvarande svenska jordbrukspolitik vidtaga arrangemang i syfte att det prisstöd vårt jordbruk erhåller inte skall medföra väsentligt högre råvarukostnader för de produkter, som vår livsmedelsindustri inom en vidgad europamarknad har att sälja i konkurrens med andra länders industrier, dels — om så är fallet — om jag är i tillfälle att redovisa riktlinjer för en lösning och meddela, när förslag i ärendet kan väntas.

Som svar på frågorna får jag anföra följande.

Först torde jag få hänvisa till vad som i förevarande hänseenden anförts i den av Kungl. Maj:t på föredragning av chefen för handelsdepartementet nyligen för riksdagen framlagda propositionen angående godkännande av Sveriges anslutning till konventionen angående upprättandet av Europeiska frihandelsammanslutningen, m. m. Vidare vill jag nämna, att de i interpellationen aktualiserade spörsmålen för närvarande är föremål för överläggningar mellan statens jordbruksnämnd och represen-

tanter för närmast berörda industribranscher. Det har först gällt att söka kartlägga problemens art och omfattning. Sedan detta arbete nu i det närmaste slutförts, har diskussionerna inriktats på att i samråd med berörda parter söka utarbeta förslag till en lösning av hithörande problem, som så långt möjligt — under beaktande av EFTA-konventionen — tillgodoser såväl industriens som jordbrukets berättigade krav i sammanhanget.

Först sedan de erforderliga utredningarna och diskussionerna — vilka bedrivs med skyndsamhet — avslutats och jordbruksnämnden avlämnat förslag i ämnet, är jag beredd att redovisa riktlinjer för en lösning.

Härmed anser jag mig ha besvarat fröken Bergegrens interpellation.

Vidare anförde:

Fröken BERGEGREN (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet för svaret på min interpellation. Det torde framgå av min fråga att jag inte anser att vi i och för sig behöver verka för högre sötsakskonsumtion här i landet. Men det är klart att man bland löntagarna inom de branscher, som sysslar med framställning av choklad och konfektyrer, kex och läskedrycker, har varit oroad och känt sig ängslig för vad som skulle hända när sjustatsavtalet trädde i kraft. Den svenska industrien skulle få besvärigheter med att hävda sig i konkurrensen på hemmamarknaden, om den skulle få betala högre råvarupriser än konkurrerande utländska industrier.

Jag har också med glädje konstaterat i propositionen angående anslutning till sjustatsavtalet, att myndigheterna redan har haft sin uppmärksamhet riktad på problemet och förklarat sig beredda att vidta de åtgärder som skulle komma att behövas. Det är glädjande att man

Svar på interpellation ang. jordbruksstödets inverkan på råvarukostnaderna för den svenska livsmedelsindustriens exportprodukter

har handlat så snabbt och redan är i full gång att göra något åt saken. I den mån livsmedelsindustrien skall få kompensation för sina ökade kostnader, kommer väl motsvarande krav på samhället att ställas från jordbrukets sida. Vi får antagligen inom kort tillfälle att återkomma till problemet här i riksdagen.

Jag ber än en gång att få tacka för de upplysningar jag nu har fått.

Herr BRANDT i Sätilla (cp):

Herr talman! Det kan förefalla som om svaret på denna interpellation och interpellationen såsom sådan inte skulle behöva föranleda ytterligare kommentarer. När jag, herr talman, det oaktat har begärt ordet är det därför att det problem, som här tagits upp, i så många andra sammanhang har berörts att det nog förtjänar något mera debatt också i detta rum.

Man synes, då detta ärende debatteras, utgå ifrån, att jordbruket skulle göra något slags motstånd mot att denna fråga bringas till en lösning. Jag vill från början deklarerat, att jordbruket icke har något intresse av att söka äventyra förutsättningarna för svensk livsmedelsindustri att uppträda på en internationell marknad under jämbördiga konkurrensförhållanden. Det vore emellertid fel att uraktlåta att påpeka, att jordbruket uppenbarligen har intresse av att dessa frågor löses inom ramen för den jordbrukspolitiska målsättning som är utformad. Jordbruket vill ha frågorna lösta men under former som är godtagbara också för jordbrukarsidan.

Debatten om dessa spörsmål föres ibland också på sådant sätt, att man får ett intryck av att livsmedelsindustriens svårigheter skulle vara något för vårt land specifikt, att livsmedelsindustrien på grund av vår speciella typ av jordbruksprisreglering skulle ha svårigheter utöver vad livsmedelsindustrien

har i andra länder inom exempelvis sjustatsgruppen. Det finns likväl enligt min uppfattning ingen anledning att föra debatten på sådant sätt. Vi har i andra sammanhang i denna kammare varit eniga om att de producentpriser, som svenskt jordbruk har i hägnet av sitt gränsskydd, inte är uppseendeväckande höga i jämförelse med andra europeiska länders. Skulle vi exempelvis sätta förhållandet producentpriser—lönenivå som jämförelsebas, skulle vi finna att Sverige och Danmark ligger i botten inom EFTA-området, medan Schweiz ligger i toppen. Detta faktum talar knappast för att en livsmedelsindustri, som för sin produktion är beroende av den svenska råvaruprisnivån på jordbruksprodukter, skulle ha påtagliga nackdelar i jämförelse med motsvarande industri inom andra EFTA-länder. Det kan också nämnas att i den mån livsmedelsindustrien placerar viss del av sin produktion på exportmarknaden får den redan nu restitution för de införselavgifter som belastar råvaran. Detta gäller alltså för exportkvantiteter — för de kvantiteter, som avsättes på den inhemska marknaden, har man givetvis att i priset inarbeta de kostnader för råvarorna som gäller inom landet.

Detta resonemang gäller beträffande samtliga EFTA-länder men man har ibland påstått, att livsmedelsindustrien har en förmånligare ställning i Danmark än i Sverige. Ja, så kan sägas, men det är uppenbart att danskarna icke heller tillämpar några världsmarknadspri- ser inom sitt land för de råvaror som den inhemska livsmedelsindustrien där förbrukar. Däremot skulle jag tro, att danskarna har en viss exportsubventionering, medan vi å vår sida, som tidigare framhållits, har en viss restitution av införselavgifter. Hela denna fråga har i pressdebatt och i diskussion man och man emellan kommit att föras på ett sådant sätt, att den svenska livsmedelsindustriens svårigheter i viss mån

Svar på interpellation ang. jordbruksstödets inverkan på råvarukostnaderna för den svenska livsmedelsindustriens exportprodukter

har blivit uppförstorade och inte rätt jämförts med de förhållanden, under vilka motsvarande industrier i andra sjustatsländer arbetar.

I interpellationen skymtar en annan detalj som jag också vill beröra med några korta ord, nämligen debatten om lågprislinjen. Interpellanten behandlar detta ämne under mycket stort ansvar och säger ifrån att hon med världsmarknadsprisnivå inte avser priser som tillfälligt gäller på världsmarknaden på grund av att dit utföres tillfälliga kvantiteter. Jag har emellertid i varje fall personligen en stark känsla av att lågprislinjen, sådan den diskuteras just nu i skilda sammanhang, förutsätter världsmarknadspriser av denna tillfälliga natur som interpellanten tar avstånd ifrån.

Man kan också fråga sig om lågprislinjen är värd den uppmärksamhet, som den får i debatten. Finns det verkliga förutsättningar för att en lågprislinje skulle kunna införas här i vårt land på grundval av vad vi i dag kallar för världsmarknadspriser på jordbruksprodukter? Visst kan man leka med den tanken, men låt oss exempelvis anta att denna prispolitik skulle föranleda — om vi skulle uppfylla den jordbrukspolitiska målsättning vi nu har — en subventionering av jordbruket med kanske 1,1—1,3 miljarder kronor per år. Är det verklighetstroget att tänka sig en subventionering av sådan omfattning? Näp-peligen.

Man kan vidare fråga sig om en lågprislinje för jordbruksprodukter, genomförd inom EFTA-området, någonsin skulle kunna bli baserad på priser av den art som vi i dag kallar världsmarknadspriser. Under den allra senaste tiden har vi fått en helt ny terminologi i samband med denna frågeställning: man talar om ett lägsta EFTA-pris. Detta pris skulle väl närmast uppkomma vid en långsiktig nivellering av jordbrukspriserna inom sjustatsområdet. Det torde också leda till priser som har kontakt

med en genomsnittlig produktionskostnad. Vi skulle då alltså få en prisnivå som utgjorde ett genomsnitt för EFTALänderna och som vore accepterat med hänsyn till dessa länders enskilda och samfälliga jordbrukspolitiska målsättning. På detta för sjustatsområdet gemensamma pris skulle man inom konventionens ram kunna bygga vissa nationella jordbruksstödåtgärder. En lågprislinje — om det nu är någon sådan linje — av annan art inom en långsiktig jordbrukspolitisk målsättning för EFTA-området torde man knappast kunna tänka sig. Jag stöder detta antagande — och det är ingenting annat än antaganden jag rör mig med — på att vi i dag i de enskilda länderna har en kraftig dominans för högprislinjen bakom utpräglad protektionism i jordbrukspolitiken. Det är egentligen bara England som kan sägas företräda lågprislinjen, men inte ens England tillämpar en renodlad sådan linje. En särställning men av annan art intar också Sverige. Vi har faktiskt fri import och export för jordbruksprodukter under vissa omständigheter. Andra europeiska länder är i sin jordbrukspolitik i hög grad protektionistiska.

Herr talman! Jag har velat anlägga dessa synpunkter på detta ämne, eftersom det alltför ofta diskuteras från intressesynpunkter. Debatten är dock av utomordentlig vikt, och det är också synnerligen angeläget att vi får i gång förhandlingar på detta område. Statsrådet nämnde att förhandlingar på vår hemmaplan för närvarande pågår mellan jordbruksnämnden och berörda industrier. Det är gott och väl, men det vore också av utomordentligt värde om förhandlingar kunde komma i gång inom EFTA-området. Ju längre detta dröjer och ju mer av separata åtgärder som vidtas i de enskilda länderna i syfte att lösa problemet på inhemska plan, desto mer avlägsnar vi oss från varandra och desto större blir svårigheterna att senare nå en samordnande

Svar på interpellation ang. jordbruksstödets inverkan på råvarukostnaderna för den svenska livsmedelsindustriens exportprodukter

lösning. Såvitt jag har mig bekant har några förhandlingar på sjustatsplanet beträffande dessa frågor ännu inte startat, medan det däremot förutom hos oss pågår interna förhandlingar i enskilda länder. Det är ett starkt jordbruksintresse att denna fråga blir löst hos oss, men det är också ett påtagligt jordbruksintresse att den så snart som möjligt kan föras ut till en gemensam lösning på EFTA-planet.

Chefen för jordbruksdepartementet, herr statsrådet **NETZÉN**:

Herr talman! Jag har inte så mycket att tillägga utöver innehållet i interpellationssvaret, men jag finner ändå anledning att stryka under ett par saker.

När fröken Bergegren exempelvis noterar, att man kan räkna med ömsesidiga kompensationskrav i den här problematiken, är det naturligtvis riktigt. Det understryker vad som anges i slutet av interpellationssvaret, att det gäller att finna lösningar som tillgodoser berättigade krav både från industriens sida och från jordbrukets sida. Mera är kanske för ögonblicket inte att säga därom, särskilt som interpellationssvaret ger besked om att en redovisning för riktlinjerna, efter vilka de lösningar kan tänkas som är av behovet påkallade, så småningom kommer att föreläggas riksdagen.

Herr Brandts i Sätilla synpunkter skall jag inte kommentera i annan mån än att jag uppfattar dem som ytterligare en bekräftelse på att också jordbruket har ett starkt intresse av att de här frågorna blir lösta. Livsmedelsindustrien utgör i dag en stor marknad för jordbruksproduktionen i vårt land, och ingenting talar för att den marknaden kommer att bli mindre — snarare blir den större. Jag har inte anledning att redovisa någon avvikande mening från herr Brandts ståndpunkt, ty den understry-

ker väl ytterligare att man inom jordbruket är klart positivt inställd till en sådan lösning av problemet om livsmedelsindustriens råvaruförsörjning, som skapar ett likställt utgångsläge för svensk livsmedelsindustri.

Utan att ingå på frågan om hög- eller lågprislinje — den frågan anser jag vara ovidkommande i det här sammanhanget — och utan att gå in på producentpriserna i vårt land och i andra EFTAländer vill jag säga att den preliminära kartläggning av detta område, som har skett och som herr Brandt givetvis känner väl till, uppvisar en merbelastning av ganska betydande mått för vår livsmedelsindustri. Det som legat bakom interpellantens frågeställning är väl det förhållandet att såväl företagare som anställda inom livsmedelsindustrien med bekymmer sett att de här skulle kunna riskera hamna i ett ogynnsamt läge.

Om jag alltså får upprepa det ännu en gång, så uppfattar jag herr Brandts deklaration också som ett uttryck för att det här inte råder några delade meningar i själva sakfrågan utan att man från jordbrukets sida är lika angelägen om att finna de positiva lösningarna i den problematik, som interpellanten har pekat på.

Härmed var överläggningen slutad.

§ 5

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts å bordet vilande proposition nr 35, angående försäljning av vissa allmänna arvsfonden tillfallna fastigheter.

§ 6

Föredrogos var för sig följande på kammarens bord liggande motioner; och remitterades därvid

till bevillningsutskottet motionerna nr 624 och 625; samt

Interpellation ang. undersökning av medel och metoder i kampen mot cancersjukdomarna

till behandling av lagutskott motionerna nr 626—632.

§ 7

Föredrogs, men bordlades åter bevillningsutskottets betänkanden nr 2, 3 och 5, första lagutskottets utlåtanden nr 1 och 2 samt jordbruksutskottets utlåtanden nr 2 och 3.

§ 8

Föredrogs den av herr *Onsjö* vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet angående kravet på koncentration i processförfarandet, m. m.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 9

Föredrogs herr *Erikssons* i Bäckmora vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till herr statsrådet och chefen för finansdepartementet angående beskattningen av inkomst av skog i vissa fall.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 10**Interpellation ang. undersökning av medel och metoder i kampen mot cancersjukdomarna**

Herr talmannen lämnade på begäran ordet till

Herr *ELMWALL* (cp), som yttrade:

Herr talman! Cancer torde kunna sägas vara vår tids svåraste sjukdom. Den kräver årligen ett stort antal dödsoffer. Mycket arbete har av forskare världen runt lagts ned för att få fram ett effektivt medel mot cancersjukdomarna. Människor som drabbas av sjukdomen ställer givetvis förhoppningar till nya

rön och nya medel som kommer till läkarnas förfogande. Av den diskussion, som förekommit i pressen och i andra sammanhang kring dessa ämnen, framgår emellertid att det råder stor osäkerhet i bedömningen av verkningarna av nya läkemedel på detta område. Detta har på vissa håll — säkert med orätt — bedömts som om läkarna inte vore villiga att använda en del framkomna nya rön.

Sedan flera år tillbaka har uppmärksamheten i pressen och annorstädes särskilt riktats på THX-preparatet. Trots att vissa undersökningar gjorts, anses det inte klarlagt, om detta preparat har någon cancerhämmande effekt. Det finns inom läkarkåren olika meningar om saken. Preparatet får emellertid enligt beslut av regeringen lämnas ut till sjukhusen, och läkarna får använda det efter eget bedömande. Ett sådant läge av oklarhet är givetvis ohållbart. Är THX-preparatet ett effektivt medel mot cancer bör det auktoriseras som sådant. Men är det värdelöst bör det givetvis inte få komma till användning.

Det som här sagts om THX-preparatet kan i viss utsträckning gälla om även andra nya läkemedel mot cancersjukdomarna. Det är helt naturligt, att nya preparat och nya metoder forceras fram på detta område, där mänskligheten söker efter ett effektivt bekämpningsmedel. Det är också helt naturligt, att en del av preparaten och metoderna inte håller måttet. För kampen mot cancersjukdomarna är det emellertid angeläget, att man söker skapa klarhet om vilka medel som med framgång kan användas. Jag tror, att detta syfte skulle kunna främjas genom en objektiv undersökning.

Med anledning av vad jag här har anfört anhåller jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för inrikesdepartementet ställa följande fråga:

Är herr statsrådet beredd att medver-

Interpellation ang. ersättning från allmän sjukförsäkring för utom riket åtnjuten sjukvård

ka till att en objektiv undersökning kommer till stånd i syfte att klarlägga vilka medel och metoder som bör användas i kampen mot cancersjukdomarna?

Denna anhållan bordlades.

§ 11

Interpellation ang. ersättning från allmän sjukförsäkring för utom riket åtnjuten sjukvård

Ordet lämnades på begäran till

Fru **RENSTRÖM-INGENÄS** (s), som anförde:

Herr talman! Svensk medborgare, som är bosatt (kyrkobokförd) i Sverige, är i viss utsträckning berättigad till ersättning av allmän sjukförsäkring för vad han utom riket utgivit för sjukvård. Under förutsättning att behovet av vård uppkommit under den försäkrades vistelse utom riket, ersättes utgift för läkarvård med tre fjärdedelar av läkarens arvode upp till 25 kronor per besök och sjukhuskostnad med hela beloppet upp till 35 kronor per dag. För den försäkrades resor till och från läkare eller sjukhus lämnas ej ersättning.

Trots att allt flera människor genom höjd levnadsstandard och längre semester blir i stånd att resa utomlands, är dessa sjukdomsfall relativt få. Att till den som råkar insjukna under utlandsresa medge resebidrag efter samma regler som gäller vid sjukdomsfall inom riket skulle inte innebära någon större belastning för sjukförsäkringen. För den enskilde sjuke skulle det däremot innebära en lättnad i en situation, då den iråkade sjukdomen kan förorsaka betydande kostnader utöver vad som kunnat förutses i en aldrig så omsorgsfullt utförd ekonomisk planering av resan.

Med stöd av ovanstående hemställer jag om andra kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för inrikesdepartementet rikta följande fråga:

Är statsrådet i tillfälle att inför kammaren redogöra för sin inställning till ovan berörda problem?

Denna anhållan bordlades.

§ 12

Upplästes och lades till handlingarna följande till kammaren inkomna protokoll:

Protokoll, hållet vid sammanträde med herr talmannen och herrar vice talmän i riksdagens andra kammare samt de kammarens ledamöter, som blivit utsedda att jämte dem tillsätta kammarens kanslipersonal, den 5 februari 1960.

Vid sammanträde den 13 januari 1960 hade herrar deputerade beslutat, att med tillsättandet av en befattning som kanslist hos andra kammaren skulle tills vidare anstå. Sedermera hade kanslisten hos kammaren fru Eva Särnmark i skrivelse den 31 januari 1960 anhållit om entledigande från sin befattning.

Herrar deputerade beslöt dels bevilja fru Särnmark begärt entledigande, dels till kanslister hos kammaren antaga fru Ingrid Nilsson från och med denna dag och fru Marianne Wanemark från och med den 1 mars 1960.

In fidem
Sune K. Johansson

§ 13

Anmälde följande Kungl. Maj:ts till kammaren överlämnade skrivelse och propositioner:

nr 29, med redogörelse för de åtgärder som vidtagits på grund av riksdagens skrivelser den 7 april 1959, nr 141, den 10 april 1959, nr 145 och den 12 maj 1959, nr 235, i anledning av, såvitt nu är i fråga, riksdagens år 1958 församlade revisorers berättelse,

nr 33, med förslag till förordning om ändring i familjebidragförordningen den 29 mars 1946 (nr 99), och

nr 34, dels angående godkännande av protokoll innebärande ändring av konvention rörande fastställande av vissa gemensamma bestämmelser i fråga om internationell luftbefordran, dels ock med förslag till lag om ändring i luftfartslagen den 6 juni 1957 (nr 297).

Nämnda skrivelse och propositioner bordlades.

§ 14

Tillkännagavs, att till herr talmannen under sammanträdet avlämnats en motion, nr 633, av herr *Hagberg m. fl.*, i

anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 25, angående godkännande av Sveriges anslutning till konventionen angående upprättandet av Europeiska frihandelssammanslutningen, m. m.

Denna motion bordlades.

§ 15

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes här-
efter kl. 16.38.

In fidem

Sune K. Johansson

Onsdagen den 10 februari

Kl. 14.00

§ 1

Herr TALMANNEN yttrade:

Efter samråd med första kammarens talman får jag föreslå, att kammaren måtte besluta att vid plenum den 24 innevarande februari företaga val av valmän jämte suppleanter för utseende av riksdagens justitieombudsman och militieombudsman samt deras ställföreträdare.

Detta förslag godkändes.

§ 2

Svar på fråga ang. vänstertrafikens inverkan på olycksfallsfrekvensen

Ordet lämnades på begäran till

Chefen för kommunikationsdepartementet, herr statsrådet *SKOGLUND*, som yttrade:

Herr talman! Herr Braconier har frågat mig, om jag kan lämna en redogörelse för i vilken omfattning svårare trafikolyckor i Sverige under 1950-talet kan anses i hög grad vara orsakade av att Sverige har vänstertrafik.

Jag vill först framhålla, att det är förenat med mycket stora svårigheter att få fram säkra data om sådana vägtrafikolyckor i vårt land, som kan tillskrivas vårt system med vänstertrafik. Skälen härtill är många. 1954 års högertrafikkommitté har i sitt betänkande från samma år närmare belyst dem. Här vill jag i korthet blott påpeka följande.

Det torde ofta finnas en benägenhet hos en i vägtrafikolycka inblandad utländsk trafikant att som förklaring till olyckan övervärdera sin ovana vid vänstertrafik som orsak. I vilken utsträckning olyckor kan ha orsakats av att vi som regel kör med bilar som har ratten till vänster är vidare en omdiskuterad fråga. Slutligen är den statistik som finns för de år varom här är fråga ofullständig, och uppgifterna är ej enhetliga.

Följande uppgifter, som sammanställts av statens trafiksäkerhetsråd, kan jag dock lämna som svar på frågan.

År 1952 är det första året under 1950-talet, för vilket uppgifter finns tillgäng-

Svar på fråga ang. vänstertrafikens inverkan på olycksfallsfrekvensen

liga, men de avser blott de vägtrafikolyckor i Sverige, som vållats av danska, finska och norska bilförare på grund av påstådd ovana vid vänstertrafik. Av totalt cirka 30 300 olyckor skulle 57 ha inträffat på grund av ovana vid vänstertrafik.

Högertrafikkommittén har angivit att av sammanlagt 32 700 olyckor under år 1953 49 varit eller kan antas ha varit orsakade av ovana vid vänstertrafik.

En annan undersökning visar att under år 1954 154 olyckor av sammanlagt 41 400 vållats av nordiska bilförare på grund av bristande efterlevnad av gällande regler för den svenska vänstertrafiken.

För år 1955 är jag ej i tillfälle att lämna några uppgifter. Fr. o. m. 1956 har den officiella statistiken ändrats så, att den bland bidragande omständigheter till vägtrafikolyckor även redovisar ovana vid vänstertrafik. Enligt denna statistik skulle under år 1956 214 av totalt 50 000 olyckor kunna tillskrivas denna faktor och motsvarande siffror för år 1957 är 247 av sammanlagt 52 500.

Av den officiella statistiken insamlad material för 1950-talets båda sista år är ännu ej slutbearbetat.

Härmed, herr talman, anser jag mig ha besvarat herr Braconiers fråga.

Härefter anförde:

Herr **BRACONIER** (h):

Herr talman! Jag ber att till herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet få framföra ett tack för svaret på min fråga.

Det är riktigt som statsrådet säger, att statistiken på detta område är ganska otillräcklig. Det är beklagligt, ty det är uppenbart att dessa problem kommer in i diskussionen om vänster- och högertrafik. Jag skall naturligtvis vid en enkel fråga inte närmare gå in på den saken, men i och med att trafikintensiteten ökar är det uppenbart att det måste uppstå problem, om ett eller ett par

land i världen har en trafikregel och alla de övriga en annan.

Jag vill komplettera den statistik som statsrådet lämnat. Det tyder på att det är nödvändigt att samla ihop denna statistik, så att vi verkligen får fram alla relevanta data, när vi skall anslå medel till trafiksäkerhetsforskningen.

Automobilindustriföreningen redogjorde år 1955 för en utredning, som visar hur det i detta avseende förhåller sig med olyckor, som inträffar vid trafik mellan Sverige och Norge. Detta är ett i hög grad aktuellt problem, eftersom denna trafik har en mycket stor omfattning. 255 olyckor inträffade 1954 i Sverige och Norge på grund av tvånget att byta sida, när man passerat gränsen.

Nu säger visserligen statsrådet i sitt svar, att det hos bilförare finns en benägenhet att övervärdera denna faktor såsom en bidragande orsak till en olycka. Men i själva verket visar även statsrådets siffror att denna statistik inom vissa gränser är relativt tillförlitlig.

År 1955 visade experter vid statens trafiksäkerhetsråd, d. v. s. forskare som i hög grad sysslade med detta problem, att vänstertrafiken år 1954 helt eller delvis var orsak till 441 polisundersökta trafikolyckor i Sverige, vid vilka 226 människor skadades och inte mindre än 6 människor dödades.

Herr statsrådet säger i sitt svar, att vi för de senaste åren inte har någon statistik på denna punkt. Jag tillåter mig emellertid att hänvisa till ett yttrande, som gjordes vid statens trafiksäkerhetsråds nordiska konferens, som nu hållits i Stockholm. Vid konferensen upplyste direktör Hellqvist i Svenska trafikförsäkringsföreningen, vilken reglerar alla skador i anledning av olyckor som i Sverige förorsakas av utländska motorfordon, att antalet sådana olyckor under år 1959, d. v. s. det år beträffande vilket statsrådet sade att det inte finns några siffror, uppgick till cirka 800 och att en tredjedel av dessa olyckor helt

Svar på fråga ang. förseningarna vid behandling av tillståndsärenden för charterflyg

eller delvis inträffat på grund av förarnas ovana vid vänstertrafik. I stor utsträckning inträffar olyckor av denna art relativt nära gränsen. De är ofta svåra och består i frontalkrockar med allvarliga personskador som följd. Tyvärr finns det risk för att dessa beklämmande siffror kommer att stiga ytterligare. Dessa siffror visar vilka risker det föreligger för ett land, som har trafikregler som strider mot praktiskt taget alla andra länders.

Chefen för kommunikationsdepartementet, herr statsrådet **SKOGLUND**:

Herr talman! För att det inte skall uppstå något missförstånd om hur jag uttryckte mig, vill jag påpeka, att jag inte sade, att de siffror vi har till hands är otillförlitliga. Jag sade bara att man, när det gäller att bearbeta siffermaterialet har att ta hänsyn till den faktorn, att utländska trafikanter såsom en förklaring till en olycka kan övervärdera sin ovana vid vänstertrafik. Det är en helt annan uttolkning än den som herr Braconier försökte lägga in i mitt svar.

Jag vill också i klarhetens intresse påpeka, att vi från och med år 1956 har en riktigt upplagd statistik i fråga om vägtrafikolyckorna. Från och med det året redovisar statistiken nämligen också ovana vid vänstertrafik som olycksorsak. Tyvärr har man inte hunnit slutföra bearbeta statistikmaterialet för de båda senaste åren. Det är en sak som trafik-säkerhetsrådet för övrigt har påpekat i ett yttrande till departementet.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 3

Svar på fråga ang. förseningarna vid behandling av tillståndsärenden för charterflyg

Chefen för kommunikationsdepartementet, herr statsrådet **SKOGLUND**, erhöll på begäran ordet och yttrade:

Herr talman! Fru Sandström har frågat mig om jag uppmärksammat de för-

seningar, som uppstått inom luftfartsstyrelsen vid behandling av tillståndsärenden för charterflyg och, om så är fallet, om jag är i tillfälle att redogöra för anledningen till förseningarna.

Enligt gällande bestämmelser måste flygföretag, som önskar utföra s. k. charterflygningar, inhämta luftfartsstyrelsens tillstånd därtill. Ansökningen här om skall — om den avser upprepade flygningar under perioden mars—oktober — vara styrelsen till handa senast den 15 november året före. Vid denna tid är emellertid ansökningarna i regel ofullständiga och behöver kompletteras av flygbolagen och resebyråerna, vilket erfarenhetsmässigt visat sig ta åtskillig tid i anspråk. För innevarande års trafikprogram har enligt luftfartsstyrelsen kompletta handlingar förelegat först under senare hälften av januari.

Luftfartsstyrelsen har vid sin handläggning av ärendena avgjort dem i två omgångar. Den 27 november avlog styrelsen en ansökning i dess helhet och tre ansökningar till huvudsaklig del. Luftfartsstyrelsen har nämligen eftersträvat att snabbt underrätta berörda flygbolag och resebyråer om sin ståndpunkt i de fall där det stått klart för styrelsen att ansökningarna skulle komma att helt eller delvis avslås. Syftet härmed har varit att bereda resebyråerna största möjliga rådrum att träffa andra arrangemang.

Övriga ärenden — vilka krävt en fullständigare utredning, innan beslut kunnat fattas — har avgjorts den 29 januari 1960. Under mellantiden har luftfartsstyrelsen, flygbolagen och resebyråerna stått i kontakt med varandra för komplettering av ärendena, varjämte styrelsen inhämtat yttranden och synpunkter från bl. a. de danska och norska luftfartsmyndigheterna samt SAS. Den tid som sålunda använts för ärendenas beredning och avgörande synes mig icke oskäligt lång med hänsyn till ärendenas omfattning och svårighetsgrad. I år har för övrigt ärendenas behandling slut-

Svar på fråga ang. förseningarna vid behandling av tillståndsärenden för charterflyg
förts cirka två veckor tidigare än något föregående år.

Vidare anförde:

Fru SANDSTRÖM (fp):

Herr talman! Jag har att till statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet framföra ett tack för svaret på min enkla fråga.

Frågan hade ju begränsats till förseningarna vid luftfartsstyrelsens tillståndsgivning för charterflyg. Enligt herr statsrådets mening föreligger här inga förseningar — tvärtom säger herr statsrådet att man i år blivit färdig tidigare med denna behandling än i fjol. Nu kan ju inte den omständigheten, att man i fjol och kanske dessförinnan dragit ut så långt på tiden, i och för sig vara någonting som visar, att allt nu står väl till. Jag anser gentemot statsrådet att ansökningar av detta slag, som skall ha inlämnats senast den 15 november, bör kunna vara färdigbehandlade tidigare än i slutet av januari och alldeles avgjort tidigare än i mitten av februari. De charterflygningar — sällskapsresor o. d. — för vilka program görs upp för en säsong, börjar ju som regel i mars.

Vidare säger statsrådet i sitt svar att luftfartsstyrelsen stått i kontakt med de företag som berörs. Jag vet inte om jag riktigt kan instämma i detta, men jag skall inte ta upp någon diskussion på den punkten.

Statsrådet säger också att de ansökningar som inlämnas är så ofullständiga, att det tar mycket lång tid att få klarhet i vad de gäller. Detta förefaller mig ganska underligt, och jag tillåter mig att även här sätta ett litet frågetecken. Men jag skall inte heller på denna punkt ta upp någon debatt, om statsrådet själv inte önskar göra det.

Jag slutar med att vädja till herr statsrådet att medverka till att dessa ansökningar om tillstånd till charterflyg i framtiden behandlas så pass snabbt, att

företagen kan få besked tidigare än hittills och alltså veta, hur deras program skall läggas upp.

Chefen för kommunikationsdepartementet, herr statsrådet SKOGLUND:

Herr talman! Med anledning av vad fru Sandström yttrade i första delen av sitt inlägg vill jag understryka att jag sade, att behandlingen av ansökningarna i år gått något snabbare än tidigare år. Men därmed angav jag inte att jag personligen var helt tillfreds med den takt, i vilken handläggningen av ärendena skett. Jag har snarare den uppfattningen, att en uppsnabbning borde vara möjlig och angelägen. Jag ville liksom bara markera inför kammaren, att trenden går åt rätt håll och att man har anledning räkna med att det skall ske en fortsatt uppsnabbning av frågornas handläggning i luftfartsstyrelsen. Jag kan säga detta så mycket mer som jag vet att luftfartsstyrelsen, enligt kontakter som jag har haft med den, själv är inställd på att få tillstånd en snabbare handläggning av dessa frågor. Det är nämligen angeläget — det vill jag mycket kraftigt understryka — att flygföretagen och därmed även resebyråerna i så god tid som det över huvud taget är möjligt får besked och kan planera sin verksamhet. Jag försäkrar kammaren och framför allt frågeställaren, att jag med stor uppmärksamhet kommer att följa dessa spörsmål.

Fru SANDSTRÖM (fp):

Herr talman! Till detta har jag intet annat att anföra än att uttala ett tack till herr statsrådet för att han visat ett sådant intresse för denna fråga.

Statsrådet myntade i detta sammanhang ett i mina öron nytt ord, nämligen »uppsnabbning». Jag tar fasta på att herr statsrådet förklarat sig vilja se till att det sker en »uppsnabbning» på detta område.

Härmed var överläggningen slutad.

§ 4

Föredrogs var efter annan följande Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande skrivelse och propositioner. Därvid remitterades

till statsutskottet skrivelsen nr 29, med redogörelse för de åtgärder som vidtagits på grund av riksdagens skrivelser den 7 april 1959, nr 141, den 10 april 1959, nr 145 och den 12 maj 1959, nr 235, i anledning av, såvitt nu är i fråga, riksdagens år 1958 församlade revisorers berättelse; samt

till behandling av lagutskott propositionerna:

nr 33, med förslag till förordning om ändring i familjebidragförordningen den 29 mars 1946 (nr 99), och

nr 34, dels angående godkännande av protokoll innebärande ändring av konvention rörande fastställande av vissa gemensamma bestämmelser i fråga om internationell luftbefordran, dels ock med förslag till lag om ändring i luftfartslagen den 6 juni 1957 (nr 297).

§ 5

Föredrogs och hänvisades till utrikesutskottet den på bordet liggande motionen nr 633.

§ 6

Föredrogs den av herr *Elmwall* vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till herr statsrådet och chefen för inrikesdepartementet angående undersökning av medel och metoder i kampen mot cancersjukdomarna.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 7

Föredrogs den av fru *Renström-Ingénäs* vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda an-

hållan att få framställa interpellation till herr statsrådet och chefen för inrikesdepartementet angående ersättning från allmän sjukkasse för utom riket åtnjuten sjukvård.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 8

Föredrogs vart efter annat bevillningsutskottets betänkanden:

nr 2, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av avtal mellan Sverige och Irland för undvikande av dubbelbeskattning beträffande skatter å inkomst och förmögenhet,

nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av avtal mellan Sverige och Israel för undvikande av dubbelbeskattning beträffande skatter å inkomst och förmögenhet, och

nr 5, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändrad lydelse av 1 § förordningen den 28 september 1928 (nr 376) om särskild skatt å vissa lotterivinster.

Kammaren biföll vad utskottet i dessa betänkanden hemställt.

§ 9

Föredrogs vart efter annat och lades till handlingarna första lagutskottets utlåtanden:

nr 1, i anledning av verkställd granskning av justitieombudsmannens ämbetsförvaltning, och

nr 2, i anledning av verkställd granskning av militieombudsmannens ämbetsförvaltning.

§ 10

Utgifter å tilläggsstat II (jordbruks-
ärenden)

Föredrogs jordbruksutskottets utlåtande nr 2, i anledning av Kungl. Maj:ts

Bidrag till fiskare för förlust av fiskredskap m. m.

proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1959/60, såvitt propositionen avser jordbruksärenden.

Punkten 1

Utskottets hemställan bifölls.

*Punkten 2***Bidrag till fiskare för förlust av fiskredskap m. m.**

Efter punktens föredragning anförde

Herr NILSSON i Bästekille (h):

Herr talman! I samband med behandlingen av denna punkt skall jag be att få använda några minuter. Man kan kanske säga att detta är en lokal angelägenhet, eftersom de största stormskadorna tillfogades de båda skånelänen. Vi har alla genom både tidningar, radio och TV haft tillfälle få en viss kännedom om de svåra stormskador som uppstod därnere, framför allt i november månad. Den som inte varit i kontakt med de människor som råkat ut för dessa förluster kan emellertid inte gärna göra sig en föreställning om i vilka svårigheter vissa fiskare hamnat.

Jag är glad över att fiskeristyrelsen omedelbart tog kontakt med vederbörande länsstyrelse och lät dessa, genom ytterligare kontakter med fiskarnas organisationer och hushållningssällskapens fiskerikonstuler, göra en uppskattning av de uppkomna skadorna. En siffersammanställning visar att de belöpte sig på över 2,3 miljoner kronor. Enligt gammal praxis brukar man räkna med att för 50 procent får man själv svara, och då blir hälften den summa som skall läggas till grund för de bidrag och de lån som dessa människor skulle behöva.

Jag tillät mig under remissdebatten omtala att jag haft besök av två bröder som 1958 övergick från vanligt fiske till ålfiske. De hade lärt av erfarenheten, av vad som tidigare drabbat andra fis-

kare, och fördenskull försäkrat sina redskap mer än dubbelt mot vad som anses vara fullt tillräckligt. Trots detta måste de vidkännas förluster som icke understiger 90 000 kronor. Jag har fått papper på det hela och vet vad jag talar om.

Det är helt naturligt att dessa fiskare känner sig mycket illa till mods och har mycket stora bekymmer för sin ekonomi. Det finns andra, liknande fall, där vederbörande gjort förluster på flera tiotusentals kronor och givetvis också är allvarligt bekymrade.

Samtidigt som jag uttalar min er-känsla för att departementschefen har lagt fram förslag till vissa bidrag och lån, vilket utskottet enhälligt tillstyrkt, vill jag dock stryka under: Jag tror inte att de pengar som nu ställes till förfogande i form av bidrag kommer att räcka till. Det är sammanlagt 100 000 kronor, om vi räknar med redan beviljade anslag. Jag skulle därför vilja vädja till herr statsrådet — som inte haft tillfälle närvara i dag — att han med uppmärksamhet följer frågan även i fortsättningen. Jag tror att det blir nödvändigt för honom att återkomma till riksdagen med begäran om något större bidrag.

Det var endast detta, herr talman, jag ville anföra.

Vidare yttrades ej.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 3

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 4

Lades till handlingarna.

§ 11

Föredrogs jordbruksutskottets utlåtande nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse i vissa fall från betalningsskyldighet till kronan.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Interpellation ang. fördelningen av kostnader i samband med trafikövervakning och handläggning av parkeringsföreseelser — Interpellation ang. åldringsvårdens organisation

§ 12

Interpellation ang. fördelningen av kostnader i samband med trafikövervakning och handläggning av parkeringsföreseelser

Ordet lämnades på begäran till

Fru WALLERIUŠ-GUNNE (h), som yttrade:

Herr talman! Som framgår av den vid riksdagens början avlämnade propositionsförteckningen kommer Kungl. Maj:t eventuellt att under året framlägga förslag till riksdagen angående ändring i rättegångsbalken innebärande en förenkling av handläggningen av parkeringsföreseelser. En utredning i detta syfte pågår inom justitiedepartementet.

I samband med frågan om en rationell handläggning av ifrågavarande ärenden inställer sig frågan om kostnaderna för handläggning av parkeringsföreseelser.

De bötesbelopp, som för trafikföreseelser (inklusive parkeringsföreseelser) ålägges som strafföreläggande eller utdömes av domstol, inlevereras numera oavkortade till Kronan. Tidigare gällde att viss del av böter för föreseelser mot lokala trafikföreskrifter skulle tillfalla vederbörande kommun.

De förutsättningar, som rådde vid den tidpunkt, då kommunernas andel av parkeringsböterna indrogs, har numera radikalt förändrats. Den stigande biltätheten och trafikintensiteten har ställt våra större städer inför nödvändigheten att vidtaga omfattande åtgärder: skapa dyrbara trafikordningar, anställa trafikvakter, bereda parkeringsplatser och bevaka efterlevnaden av utfärdade trafikföreskrifter. Detta har i sin tur medfört en ökad belastning på polis- och åklagarväsendet. Denna utveckling, som ingen har kunnat förutse, har skapat andra utgångspunkter för bedömningen av frågan om kommunernas rätt att för bestridande av kostna-

der i samband med handläggningen av parkeringsföreseelser m. m. helt eller delvis få ersättning — på grundval av inlevererade böter eller på annat sätt.

Ett klarläggande av denna fråga är av största betydelse för samtliga berörda kommuner men måste därjämte betraktas som ett riksintresse, eftersom icke blott den lokala trafiken utan även strömmen av till- och genomresande är starkt beroende av ifrågavarande kommuners möjligheter att upprätthålla en tillfredsställande ordning beträffande trafik- och parkeringsförhållandena.

Även om det kan antagas, att 1957 års polisutredning kommer att föreslå förstatligande av polisen, kommer avsevärd tid att krävas för det fullständiga genomförandet av en sådan reform. Endligt min uppfattning är det sålunda riktigaast att t. v. bedöma det ifrågavarande problemet enbart med hänsyn till nu rådande förhållanden beträffande huvudmannaskap.

Med hänsyn till vad jag här anfört anhåller jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för justitiedepartementet ställa följande frågor:

Innefattar direktiven för utredningen om förenkling av handläggningen av parkeringsföreseelser även frågan om fördelningen av kostnader i samband med trafikövervakning och handläggning av parkeringsföreseelser?

Om så icke är fallet, vill herr statsrådet medverka till att frågan om skälig ersättning åt kommunerna för nämnda kostnader utredes och att för riksdagen framläggas de förslag vartill utredningen kan föranleda?

Denna anhållan bordlades.

§ 13

Interpellation ang. åldringsvårdens organisation

Herr talmannen lämnade på begäran ordet till

Interpellation ang. normerna för intagning av elever vid socialinstituten

Herr ANDERSSON i Storfors (s), som anförde:

Herr talman! Med anledning av den senaste tidens debatt om åldringsvården har bl. a. Stadsförbundets tidskrift hävdat att det är fel på lagstiftningen när den tvingar socialnämnderna att hålla på med sjukhusvård och att vårda sjuka och åldringar på ålderdomshem.

Som det nu är framtvingsas en skadlig klientblandning, vilken lägger hinder i vägen för en förnuftigt organiserad åldringsvård. Åldringarna vill i de flesta fall inte själva till några ålderdomshem. De vill enligt erfarenhet vara kvar i sina egna hem så länge detta är möjligt, och när sedan sjukdom eller en allmän nedslitning av organen tvingar dem att söka vård är detta till största delen ett medicinskt problem. Åldringsvården har nog alltför ofta dominerats av talet om att vi skall bygga fina ålderdomshem för »våra gamla».

Vad de gamla säkerligen själva vill är att få sådan bostadsstandard och sådan service, att de kan klara sig utanför anstalterna så länge som möjligt, och för det stora flertalet är fördenskull pensionärshem eller pensionärsbostäder i flerfamiljshus med service, hemsamariter, en god lösning.

Man kan helt enkelt inte sätta en etikett på åldringarna och passa in dem i fixa vårdfallor.

Det verkligt brännande problemet inom åldringsvården är att få fram lämpliga sjukvårdsplatser och att se till att åldringarna verkligen kommer i åtnjutande av en lika god sjukvård som andra medborgare.

Ålderdomshemmen fyller sin uppgift och kommer väl till viss del att även i framtiden fylla en stor uppgift. Men man frågar sig hur skall det bli med nybyggnationen i framtiden.

1958 byggde vi i vårt land omkring 30 ålderdomshem till en kostnad av ca 27 miljoner kronor och under förlidet år har vi enligt uppgift byggt ca 60 nya ålderdomshem.

Även i år kommer ett stort antal att byggas och planeringarna för flera pågår.

Med hänvisning till det anförda anholder jag härmed om kammarens tillstånd att få framföra följande frågor till statsrådet och chefen för inrikesdepartementet:

Anser statsrådet det försvarbart att investera så mycket pengar i en delvis föråldrad vårdform?

Avser statsrådet utredningsvis klarlägga hur en effektiv åldringsvård bör organiseras?

Denna anhållan bordlades.

§ 14

Interpellation ang. normerna för intagning av elever vid socialinstituten

Herr NILSSON i Östersund (s) erhöll på begäran ordet och yttrade:

Herr talman! Utbildningen vid socialinstituten är mycket eftersökt av ungdomar från hela landet, såväl av sådana som avlagt studentexamen som icke-studenter. Detta har medfört en allt hårdare konkurrens vid inträdesprövningarna och det synes dessutom ha resulterat i att gruppen icke-studenter vid fjolårets intagningar, jämfört med tidigare, påfallande har minskats.

I universitetsutredningens nyligen framlagda betänkande, del VI (SOU 1959: 45) s. 368, framhålles bl. a. följande:

»Socionomutbildning står för närvarande öppen för såväl studenter som icke-studenter. Utredningen ifrågasätter för sin del ingen ändring härutinnan utan anser det önskvärt och värdefullt att socionomexamen alljämt skall kunna avläggas av personer utan formella meriter men med hög och fallenhet för sociala studier och arbete. Enligt utredningens mening bör det vara fullt möjligt att finna sådana former för socialinstitutens anknytning till universitetsorganisationen, att denna möjlighet bibehålles.»

Interpellation ang. normerna för intagning av elever vid socialinstituten

Av ovan citerade rader framgår att utredningen slår fast att lämpliga icke-studenter fortfarande skall beredas plats vid socialinstituten vid sidan av dem som avlagt studentexamen. Den förstnämnda gruppen rekryteras i mycket stor utsträckning av ungdomar som aktivt deltagit i folkrörelsernas verksamhet och sedan byggt på sina kunskaper vid någon folkhögskola, korrespondensinstitut eller liknande. Särskilda samhällsvetenskapliga linjer har även inrättats vid några av landets folkhögskolor, speciellt med tanke på de ungdomar, som avser att söka in vid något av våra socialinstitut. För dem som av skilda anledningar — inte minst på grund av ekonomiska hinder — icke haft möjlighet att avlägga studentexamen har socialinstituten framstått som en av de få möjliga vägarna till en högre utbildning.

Utvecklingen synes dock gå i den riktningen att allt färre icke-studenter vinner inträde vid socialinstituten. Denna tendens verkar vara särskilt märkbar vad det gäller den sociala linjen vid ifrågavarande läroanstalter. För att belysa detta vill jag presentera några siffror, vilka gäller antalet intagna till sociala linjen vid Stockholms socialinstitut:

År 1958: Antal intagna 83. Därav studenter 42. Icke-studenter 41.

(De sistnämnda har undergått provning.)

År 1959: Antal intagna 79. Därav studenter 60. Icke-studenter 19.

(En student undergick provning, varför summan av de prövande blir 20.)

Enligt ovanstående siffror har antalet intagna icke-studenter till sociala linjen i detta fall minskat med inte mindre än hälften mellan 1958 och 1959. Det är naturligt att sådana uppgifter verkar oroande för alla dem, som inriktat sig på att utan examenshinder komma in vid socialinstitutet och i detta syfte offrat många år på en förberedande utbildning och praktik, samtidigt som

man vet att antalet sökande framdeles kommer att öka starkt på grund av de växande ungdomskullarna. Utbildningen vid socialinstituten är ju samtidigt en av de få utbildningsvägar som fortfarande står öppna för ungdomar, som icke haft möjlighet att avlägga någon examen. Man frågar sig därför vilka skäl som ligger till grund för dessa ändrade intagningsnormer och huruvida den tendens som här påtalats ytterligare kommer att accentueras i framtiden.

Med hänvisning till vad som ovan anförts anhåller jag om kammarens tillstånd att få ställa följande frågor till statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet:

Har statsrådet uppmärksammat den kraftiga minskning som skett beträffande antalet icke-studenter under det senaste året vid Stockholms socialinstituts sociala linje?

Om så är fallet anser statsrådet att det påtalade förhållandet står i god överensstämmelse med de normer som bör gälla vid elevintagningar till de olika socialinstituten inom landet?

Denna anhållan bordlades.

§ 15

Anmälades en till herr talmannen under sammanträdet avlämnad motion, nr 634, av herr *Johansson* i Öckerö *m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 25, angående godkännande av Sveriges anslutning till konventionen angående upprättandet av Europeiska frihandelssammanslutningen, m. m.

Denna motion bordlades.

§ 16

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes här efter kl. 14.37.

In fidem
Sune K. Johansson